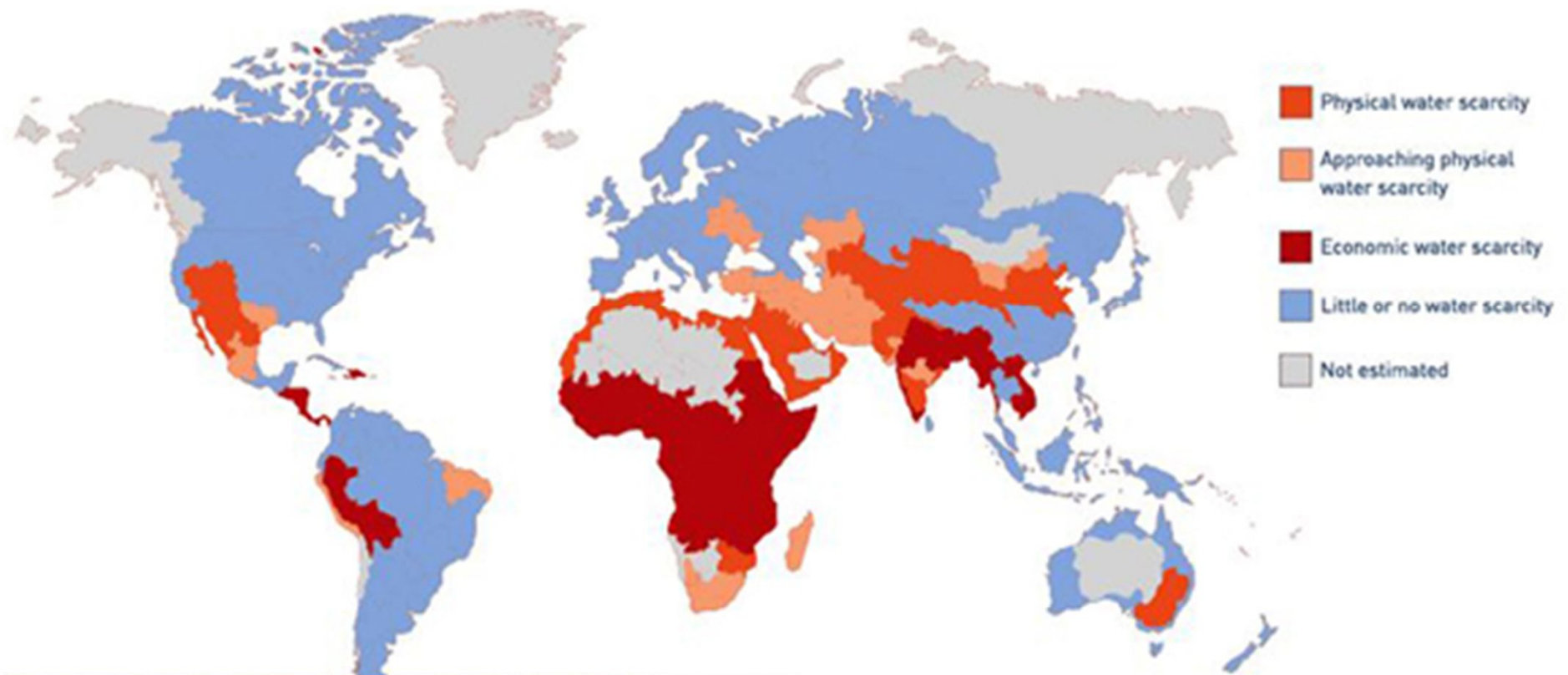

Térinformatika a vízgazdálkodásban

Horoszné Gulyás Margit
adjunktus
NYME-GEO

Source: Comprehensive Assessment of Water Management in Agriculture, 2007

Előzmény

- WAREMA projekt (NymE-GEO – Fejér Megyei Agrárkamara)(WATER RESOURCES MANAGEMENT in protected areas)
- 2006-2008
- EU
- cél: fenntartható regionális fejlesztést megalapozni, amely a helyi erőforrások fokozott kihasználása és védelme mellett egy közösségi részvételen alapuló tervezési folyamat során biztosítja a vízgyűjtő integrált terület- és vízgazdálkodását, elősegítve ezzel a Víz Keretirányelv teljesülését.
- hosszú távú térségfejlesztési koncepció (struktúra terv)
- innovatív módszertan: segíti a VGT munkálatait

Tervezési módszerek

1. Területfejlesztési és rendezési tervek felhasználása: struktúra terv készítése (múlt)
2. Térinformatikai elemzések (pl. ArcGIS) (jelen)
3. WEAP elemzések, forgatókönyvek (jövő)

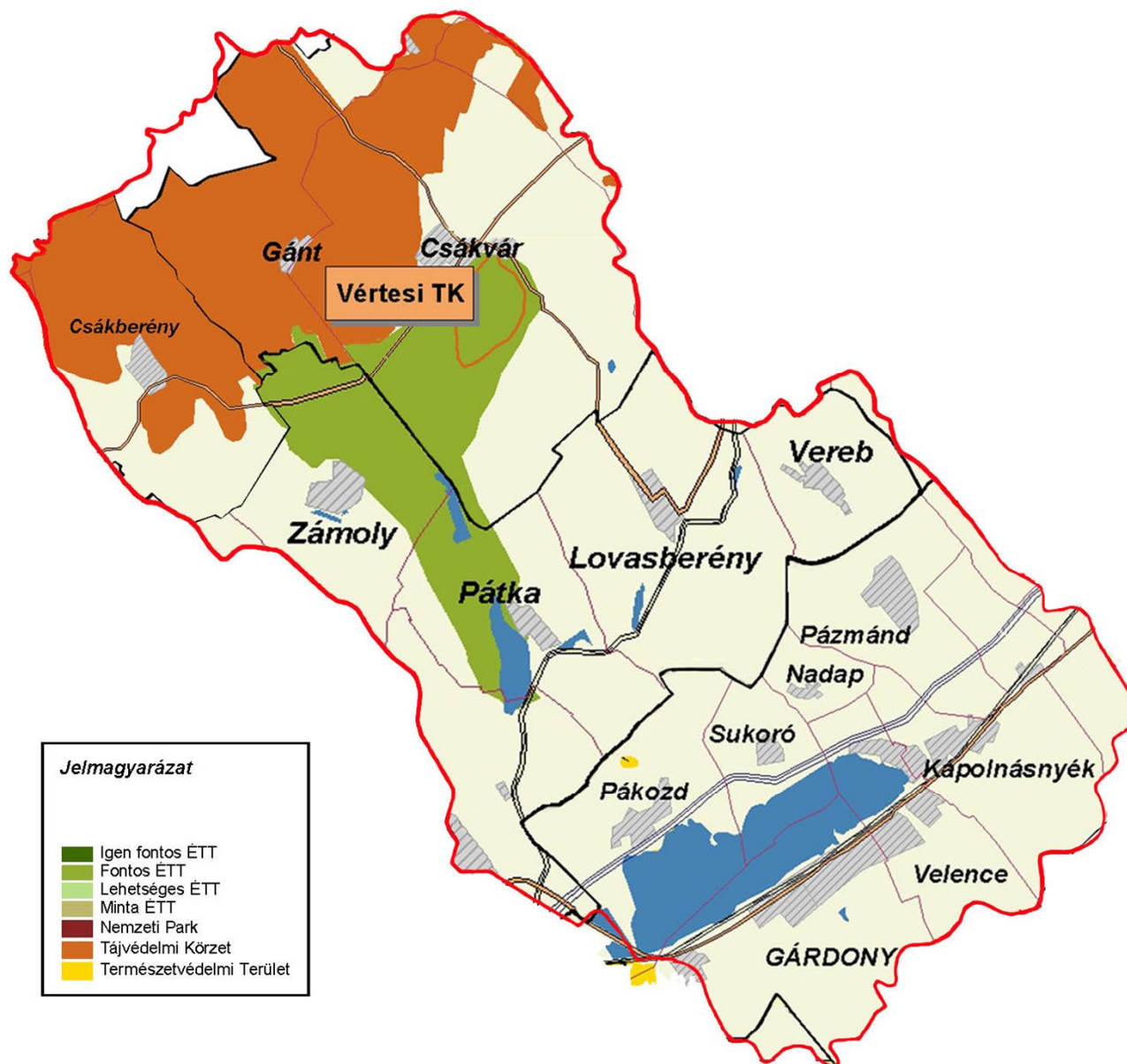

Tervezési módszerek 1.

- Velencei-tó: hosszú tervezési múlt
- elmúlt időszak tervezési munkái
- Velencei-tó - Vértes kiemelt üdülőkörzet területfejlesztési koncepciója
- agrár- és vidékfejlesztési stratégiák, programok
- megyére, régióra vonatkozó üdülés, idegenforgalmi koncepciók

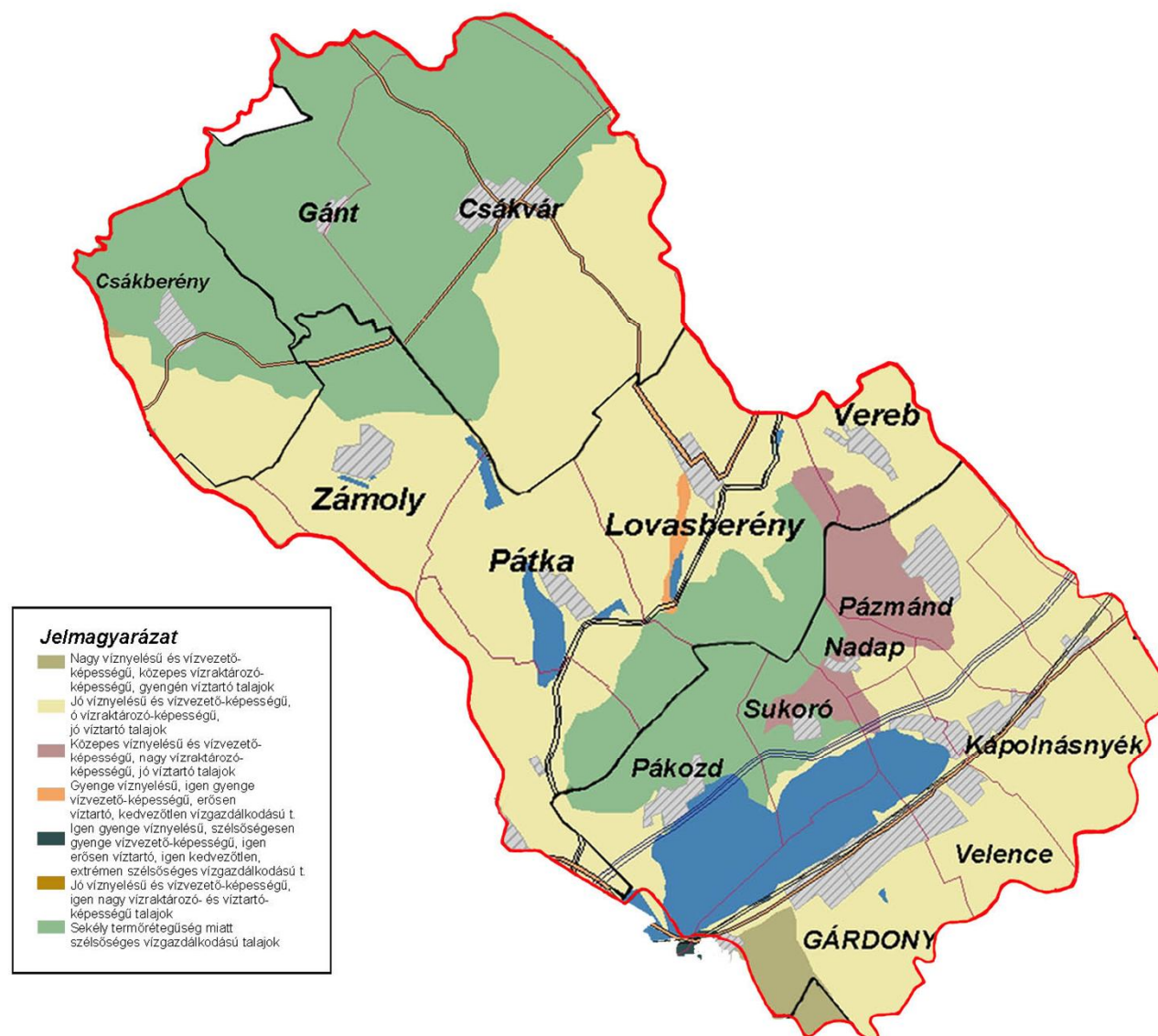

7. térkép Védett és érzékeny természeti területek

Forrás: Agrotopográfiai térkép * MTA TAKI
Készítette: Fejér Megyei Agrárkamara, 2008

8. térkép Vízgazdálkodás

Forrás: Agrotopográfiai térkép * MTA TAKI
Készítette: Fejér Megyei Agrárkamara, 2008

Eredmény

- helyzetfeltárás: környezettanulmány, jogi szabályozás
- **SWOT analízis**

Erősségek		Gyengeségek
Kedvező földrajzi fekvés Nemzetközi és országos védettségű területek Agrár-alkalmassági mutatók magasak Pozitív népesedési tendenciák Üdülési fejlesztések	az ország	A forgalom lecsapódása a településeket elkerülő utak hiánya miatt terhelik a térséget (légszennyezés, zaj)
	övény- és	A védelmi területek magas aránya miatt, alacsony szintű a természet közeli agrártechnológia.
		Kedvezőtlen szállásférőhely struktúra, a mai igényeknek nem megfelelő szállodák, kempingek
		Az elaprózott birtok és tulajdoni struktúra, valamint az együttműködések hiánya hátráltatja az agrár- és vidékfejlesztési támogatásokhoz való hozzáférést.
		A térség erdősültsége alacsony az adottságokhoz képest.
		Nem eléggé ellenőrizhető a növényvédőszer- és műtrágya-felhasználás az új földtulajdoni és használói szerkezetben (információhiány)
Több szennyező állattartó telep megszüntetésre került, és a meglévőknél is jelentős beruházások történtek.		A hígtrágya tározók szennyezik a talajt.
A nagy ipari foglalkoztatók a térségen kívül helyezkednek el, nincs a térségben nagy szennyezéssel járó ipari üzem.		Sok az illegális szemét lerakóhely.
Pozitív népesedési tendenciák érvényesülnek, bevándorlással.		A települések belterületi terjeszkedése sok esetben a beépítésre alkalmatlan területeket is érintenek. A déli parton a
A térségben nagy a vállalkozói aktivitás.		Autópálya (légszennyezés, zaj) Elaprózott birtok és tulajdoni struktúra Illegális szeméttlerakóhelyek Beépítési sűrűség a településeken magas Szennyvíz-csatornázottság nem megfelelő
A népességnövekedéssel a lakásellátás színvonala is nőtt, ennek egy része az üdülési funkciót szolgálja.		
A jól kiépített települési infrastruktúra a tó körül az üdülési fejlesztéseket szolgálja.		
A beindult termálfvíz-fejlesztések az üdülés- idegenforgalmi kínálatot bővíti.		
Kiaknázatlan vízbázis területek vannak (Lovasberény és Pátka)		
		A korábbi meliorációs munkák eredményei széteszlóban vannak.

Lehetőségek	Veszélyek
Székesfehérvár közelsége Uniós források VGT Üdülés, idegenforgalom - vidékfejlesztés	<i>települési önkormányzatok és vállalkozók forráshiánya nehezíti pályázatokban való részvételt.</i>
<i>a lehetőségeket.</i>	<i>települési együttműködések maradása nem segíti az összehangolt fejlesztéseket</i>
<i>Az uniós támogatási rendszer preferálja az ökológiai- és biogazdálkodási formákat, az erdőtelepítést, a vadgazdálkodást. A különböző támogatási lehetőségekre települési összefogással célszerű pályázni.</i>	<i>A települési bel – és külterületi vízrendezés elmaradása</i>
<i>A térség vízgazdálkodási és vízvécse megoldását nagymértékben segíti a vízgyűjtő-gazdálkodási keretében készülő vízgyűjtő-gazdálkodási terv.</i>	Önkormányzatok forráshiánya Települések közti együttműködés hiánya Településeknél bel- és külterületi vízrendezés elmaradása
<i>Az üdülés- idegenforgalmi fejlesztés keretében pályázhat az önkormányzat az üdülési célú fejlesztések összehangolása érdekében.</i>	Vízfelhasználói igények egyensúlyi helyzetének figyelmen kívül hagyása

Eredmény

- helyzetfeltárás: környezettanulmány, jogi szabályozás
- SWOT analízis
- **térhasználati konfliktus elemzése: mátrix**

Természeti erőforrások	Hasznosítása Védelme	Fejlesztési lehetőségek, igények		
		Üdülés, idegenforgalom	Mező- és erdőgazdaság	Települési környezet, szolgáltatás
		- A tó megfelelő vízszintjének biztosítása - Vízminőség (árkok, vízfolyások állapota) - Strandok, kikötők kotrása - Termálvíz további hasznosítása - Golfpályák vízigényének biztosítása	- A mezőgazdaság és halgazdálkodás vízigényének biztosítása - Mezőgazdasági kemikáliák használata és vízszennyezés - Állattartó telepek nitrát szennyezése a talajvízben	- Időszakos vízhiány (Pákozd, Sukoró) - Szennyvíz-elvezetés hiányosságai (nitrát szennyezés veszélye) - Elmaradt partfal rekonstrukciók - Belterületi vízrendezés hiánya - Hulladék tárolók biztonsága
	környezeti, kulturális értékek	2. A Dunyesteri Fertő élőhely megőrzéséhez szükséges a tóból. 3. Csákvári repülőtér hasznosíthatósága 4. Börgöndi repülőtér zavaró hatása 5. Felhagyott bányák tájképi romboló hatása	1. Érzékeny természeti területeken védelmi célú földhasználat 2. Nádvágas szükségesség	

Eredmény

- helyzetfeltárás: környezettanulmány, jogi szabályozás
- SWOT analízis
- térhasználati konfliktus elemzése: mátrix
- **fejlesztési forgatókönyvek**

Eredmény

- **fenntartható fejlesztés (stratégiai forgatókönyv)**
- célja: a térség környezeti, természeti és kulturális értékeinek védelme mellett, biztosítsa a lakosság életminőségének fokozatos javulását

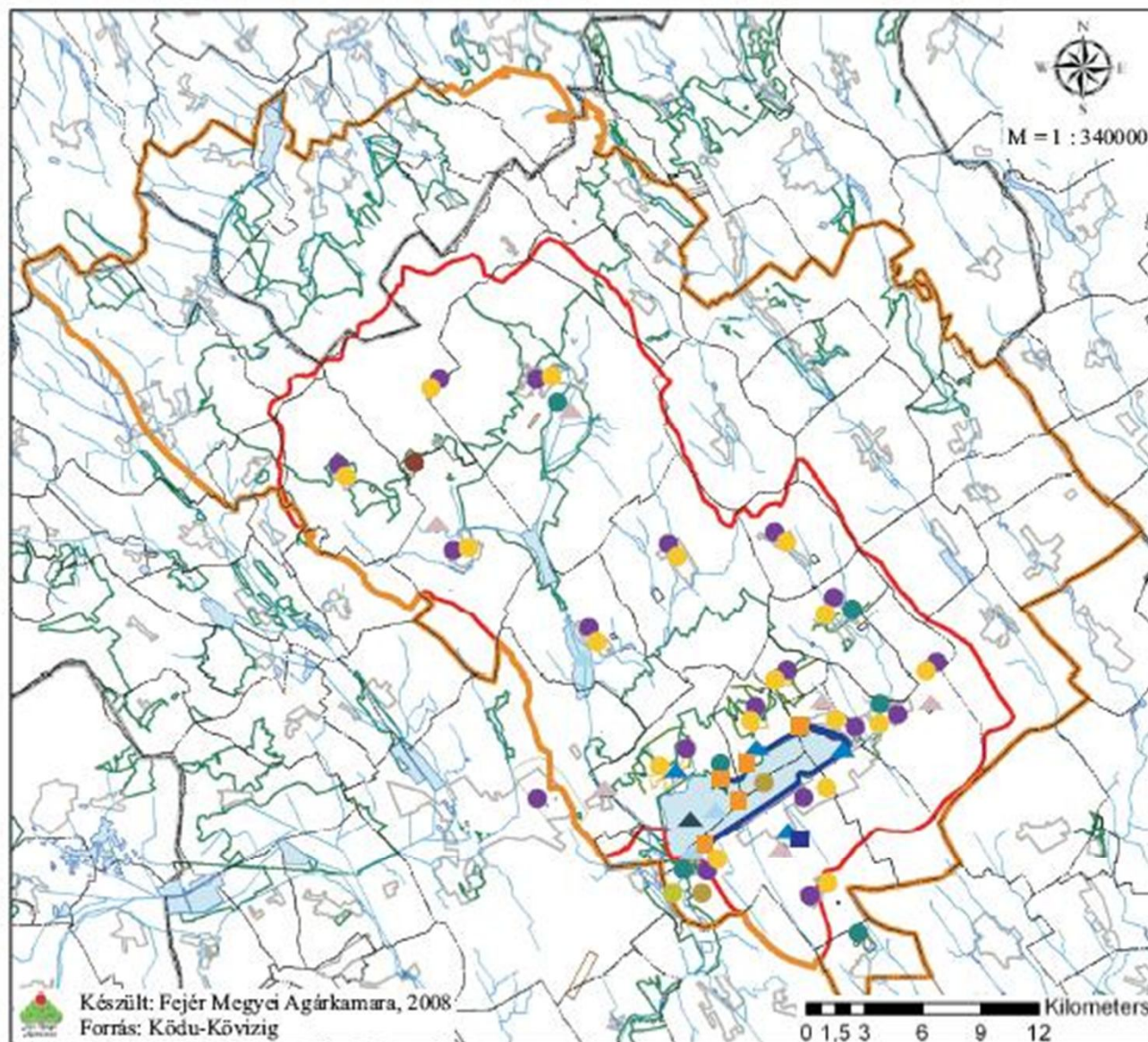

mátrix

Eszközök		A vízgyűjtő területén élők életszínvonalának emelése			
		Fejlesztés	Erőforrás	Üdülés, idegenforgalom	Mező- és erdőgazdálkodás
Fenntartható fejlesztés	Értéktörző hasznosítás	Víz	1. ▲ A Velencei-tó vízvédelme és vízminőségének megőrzése 2. □ A vízkészlet-gazdálkodás összehangolása 3. ■ Part és mederszabályozási feladatok (kotrás az üdülési érdek és környezeti feltételek függvényében) 4. ▲ Gyógy-turizmus fejlesztése	1. A vízfolyások minősége védelmében művelési ág váltások (erdő, gyep) 2. Megfelelő agrotechnikával a talajok víztartó képességének növelése 3. ▲ Az öntözési és halgazdálkodási igények figyelembevétele.	1. A kül- és belterületi vízrendezés megoldására vízminőségvédelmi akcióprogram kidolgozása 2. A települések szennyvízelvezetésének és megfelelő tisztításának megoldása 3. Illegális hulladék elhelyezés felszámolása
		Termőföld	1. ■ Termál hulladékvíz hasznosítás 2. ■ A zagyelhelyezés talajvédelmi szempontú megoldása	1. Talajvédelmi szempontú művelési ágváltás 2. ▲ Hírtárgya kezelés talajvédelmi szempontú megoldása 3. A korábbi meliorációs munkák rekonstrukciója 4. Birtokrendezés alulról jövő kezdeményezéssel	1. ■ Lakóterületi fejlesztések korlátozása 2. Az intenzív mezőgazdasági területek védelme
		Természeti környezeti, kulturális értékek	1. ● Az ökoturizmus feltételeinek megteremtése (oktatóhelyek, bemutatók) 2. ● A Dinnyési-fertő vízutántöltésének biztosítása 3. ● A turisztikai fejlesztéshez szükséges környezeti állapot javítása (felhagyott bányák tájrendezése, tájképi látványok rekonstrukciója) 4. ● Kulturális értékek védelmi és fejlesztési programja	1. Természetkimélő mező- és erdőgazdálkodás kialakítása (földhasználati struktúraváltás, extenzív gazdálkodás kialakítása) az arra megfelelő területeken 2. ● Természetkimélő nádgazdálkodás megvalósítása 3. Tájjellegű mező és erdőgazdasági termékek előállítás	1. □ A minőségi turizmus feltételeinek javítása (szállásférőhelyek rekonstrukciója, települési intézményi terek, esztétikus települési környezet kialakítása, ellátó, szolgáltató létesítmények fejlesztése) 2. ● A falusi turizmus feltételeinek javítása a hagyományok élővé tételével (borutak, lovasturizmus) 3. Turisztikai együttműködések javítása (településközi közlekedési infrastruktúra javítása, program koordináció, szervezett programok marketingjének fejlesztése)

térkép

Legend

Still water	Border of recreation area
Watercourses	Border of Watershed area
Outskirts	Border of County

Jelmagyarázat

Állóvizek	Üdülőkörzet határ
Vízfolyások	Vízugyűjtő határ
Külsőterület	Megyehatár

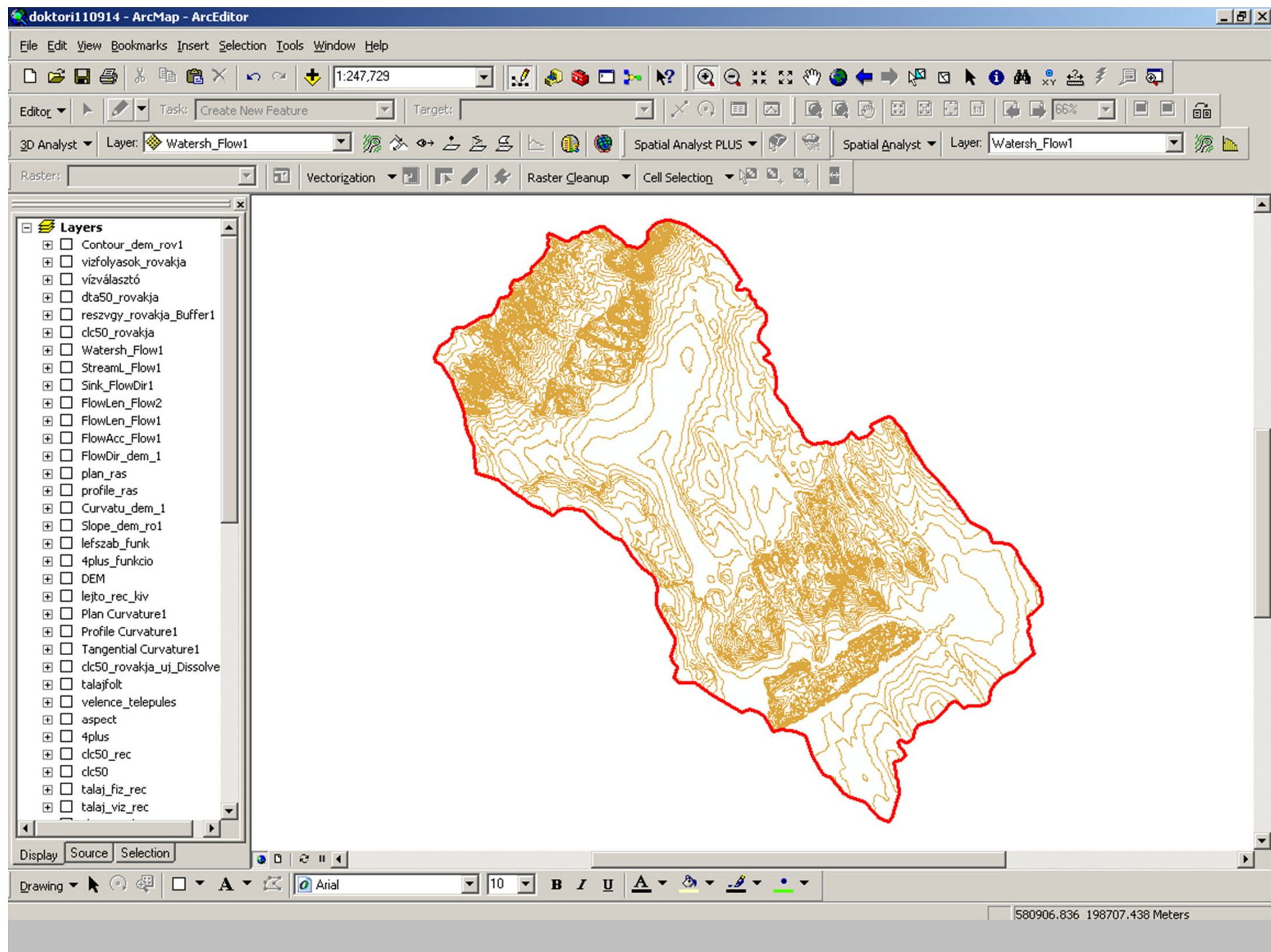
Tervezési módszerek 2.

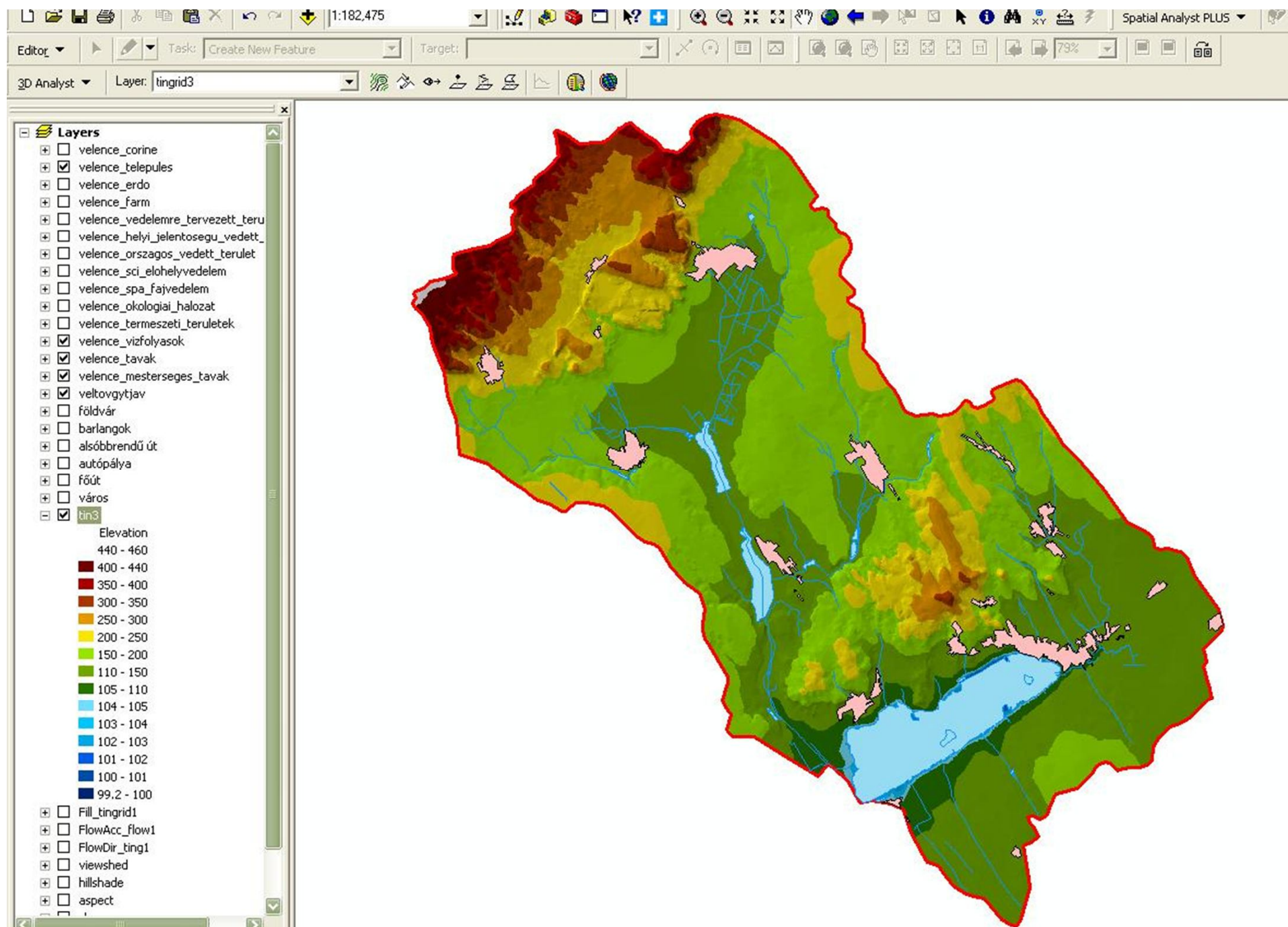
- Térinformatikai elemzések: ArcGIS, GRASS, QuantumGIS, SAGAGIS

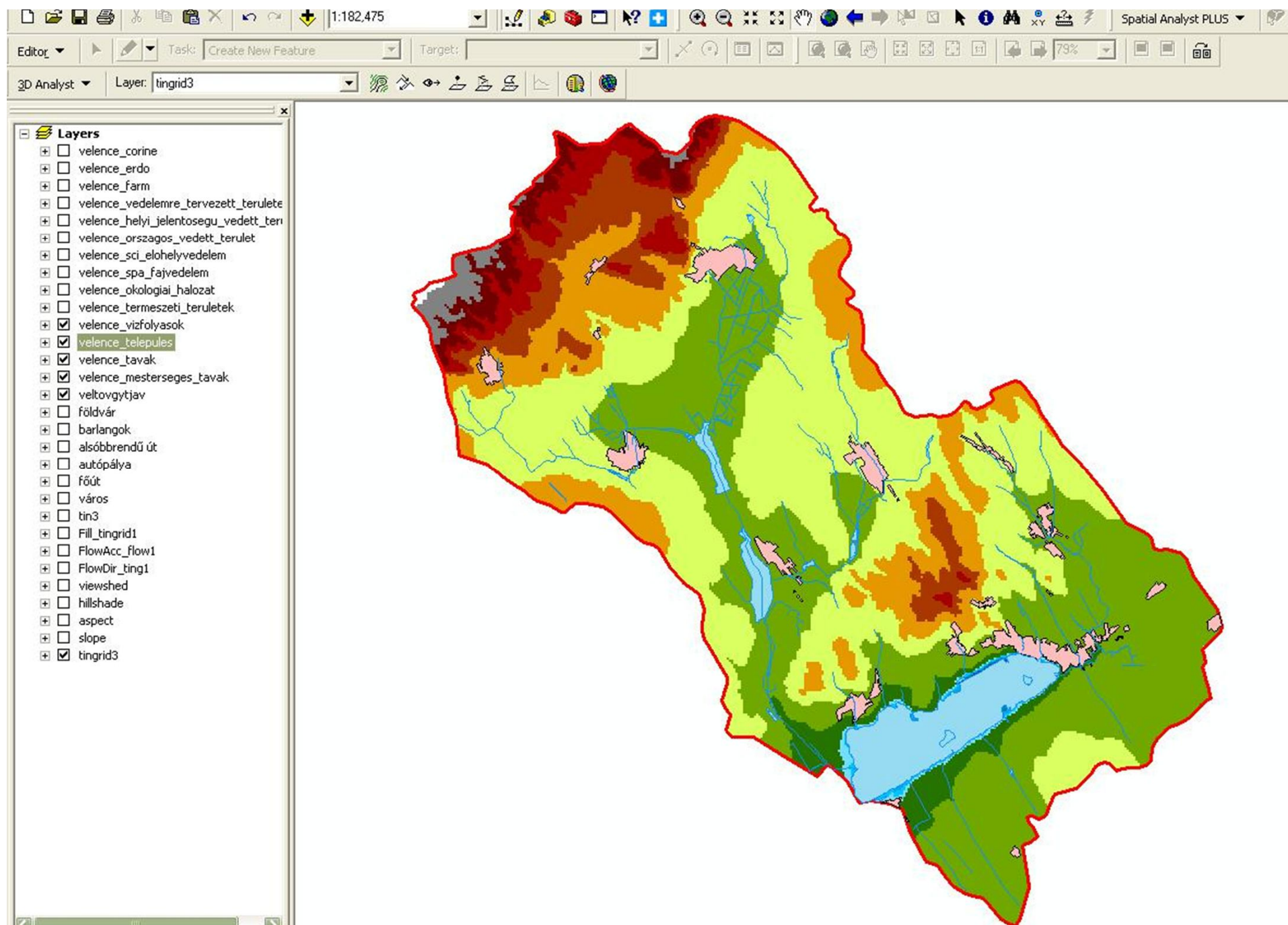
Digitális állományok:

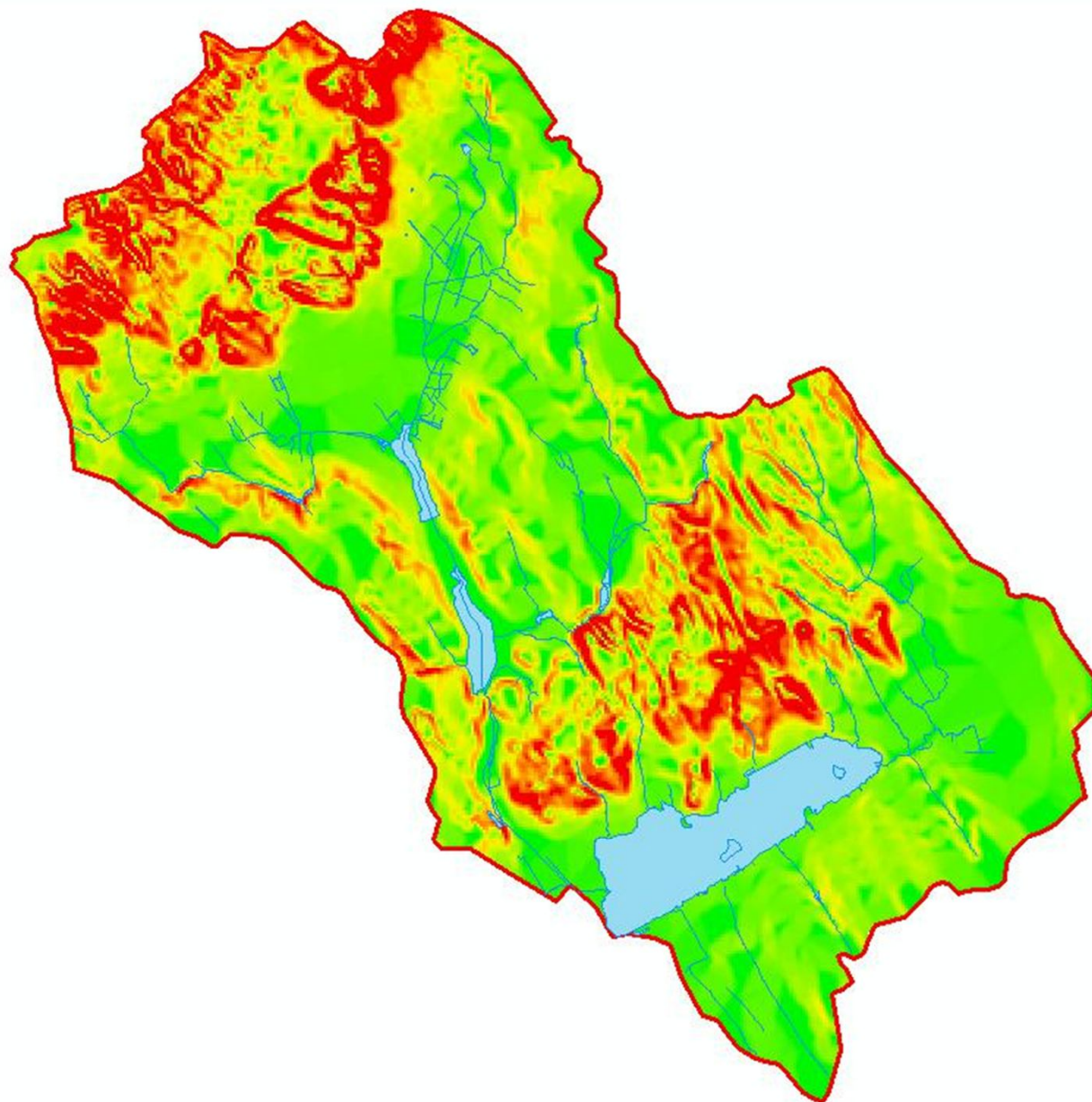
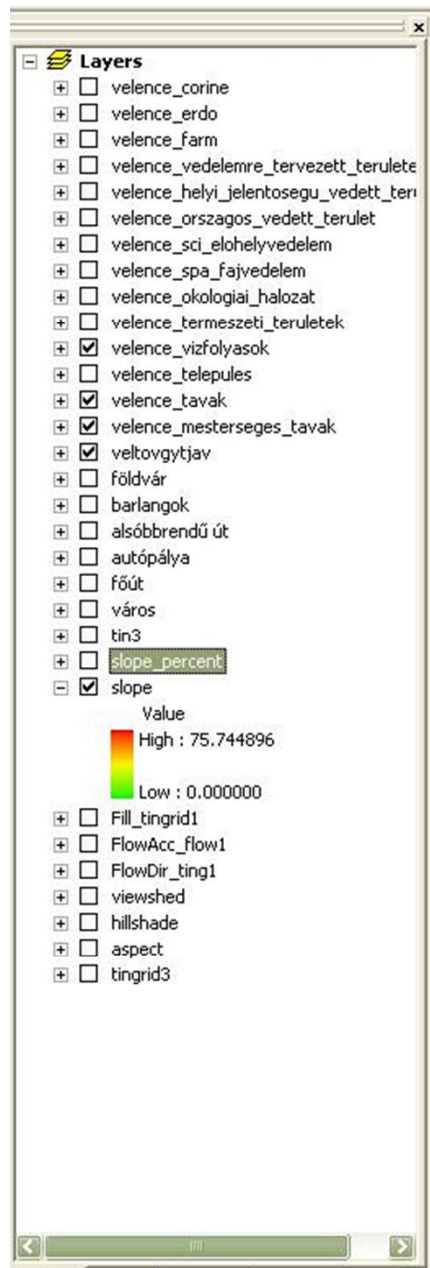
- Vízfolyások
- Állóvizek
- Települések
- Úthálózat
- Védett területek
- CORINE50
- és még sok más... alapján

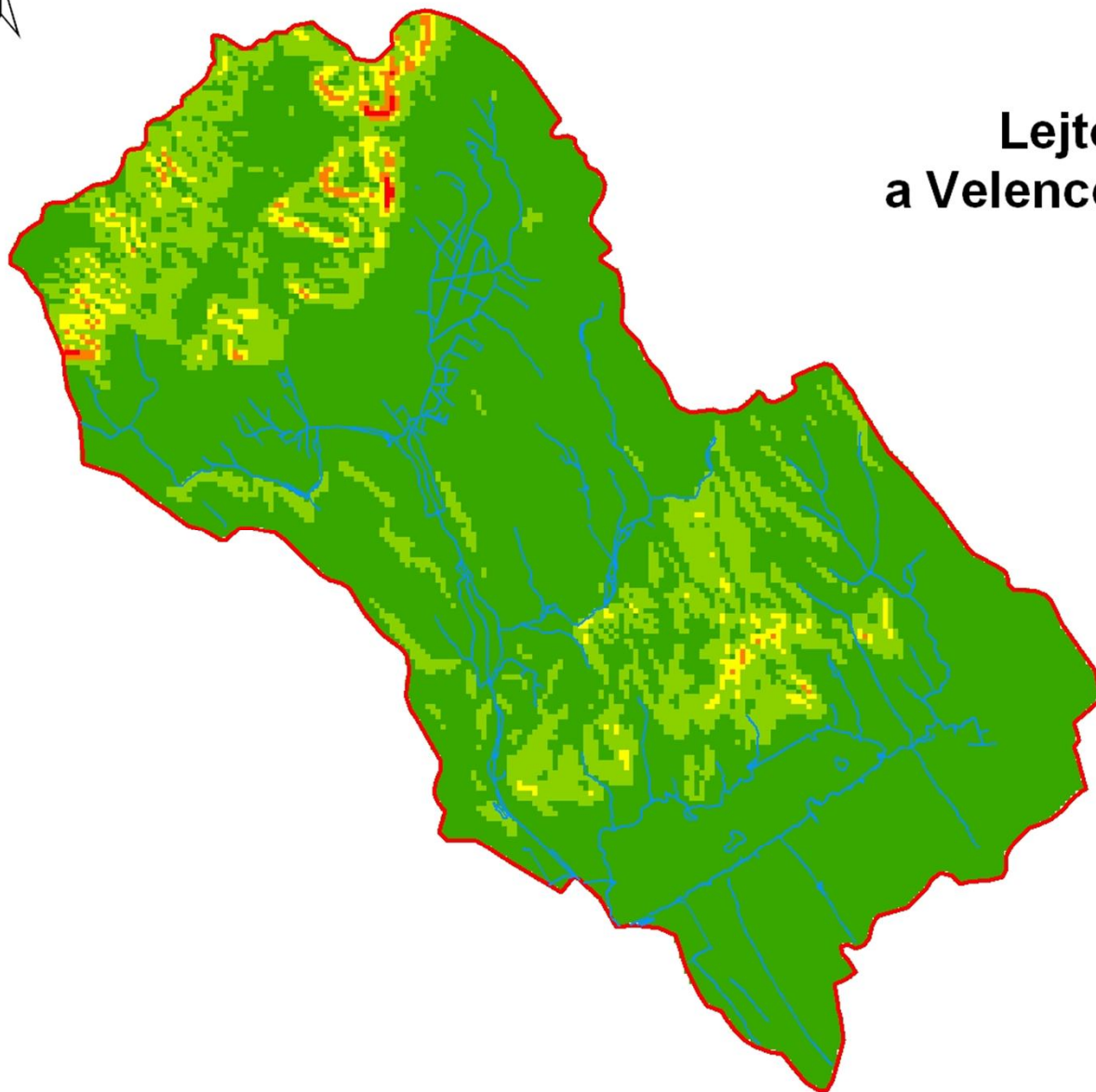

Lejtőkategória-térkép a vízgyűjtőre

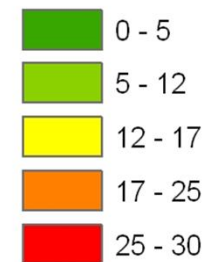
1:200 000

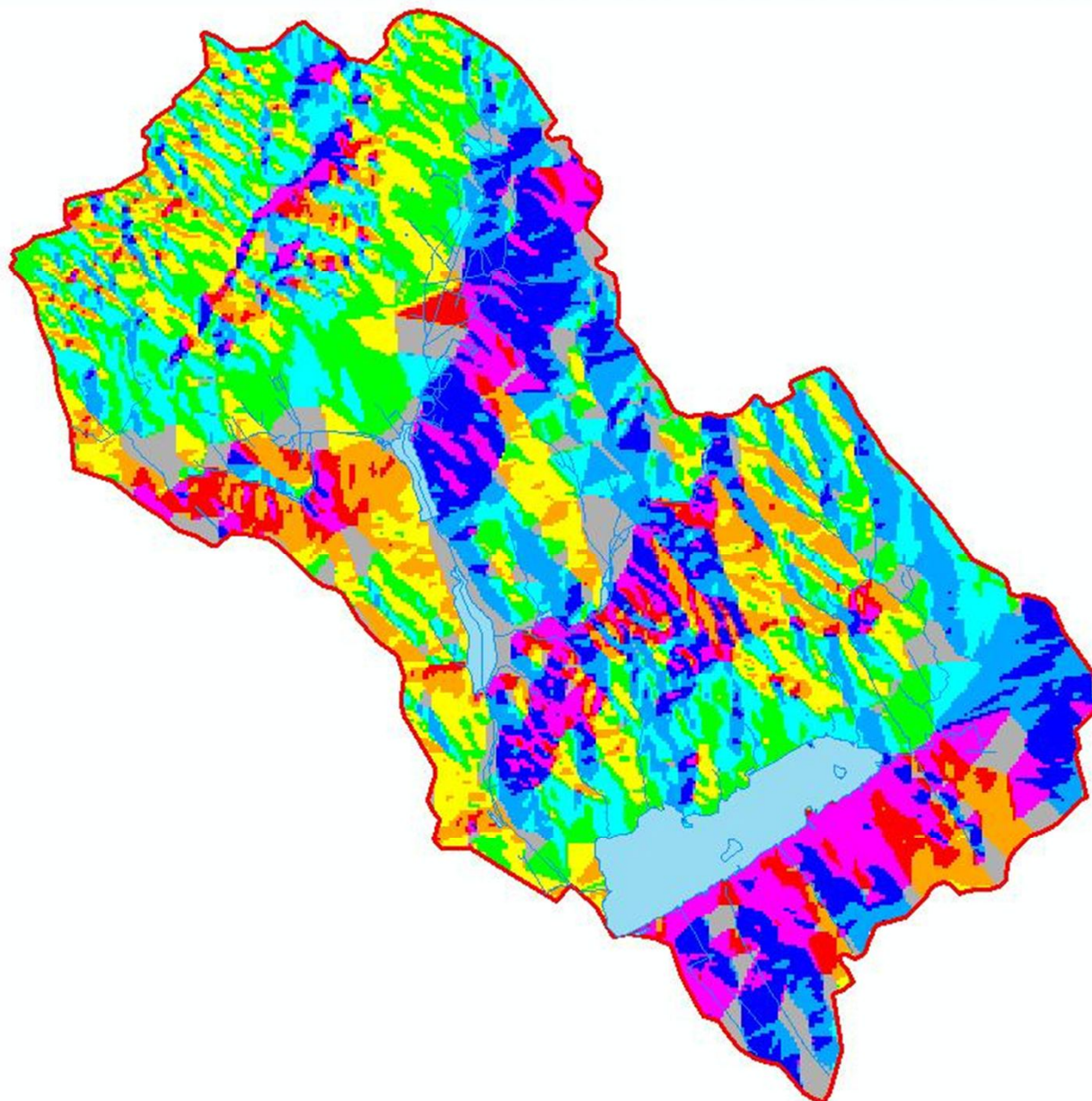
Lejtő viszonyok a Velencei-tó vízgyűjtőjén

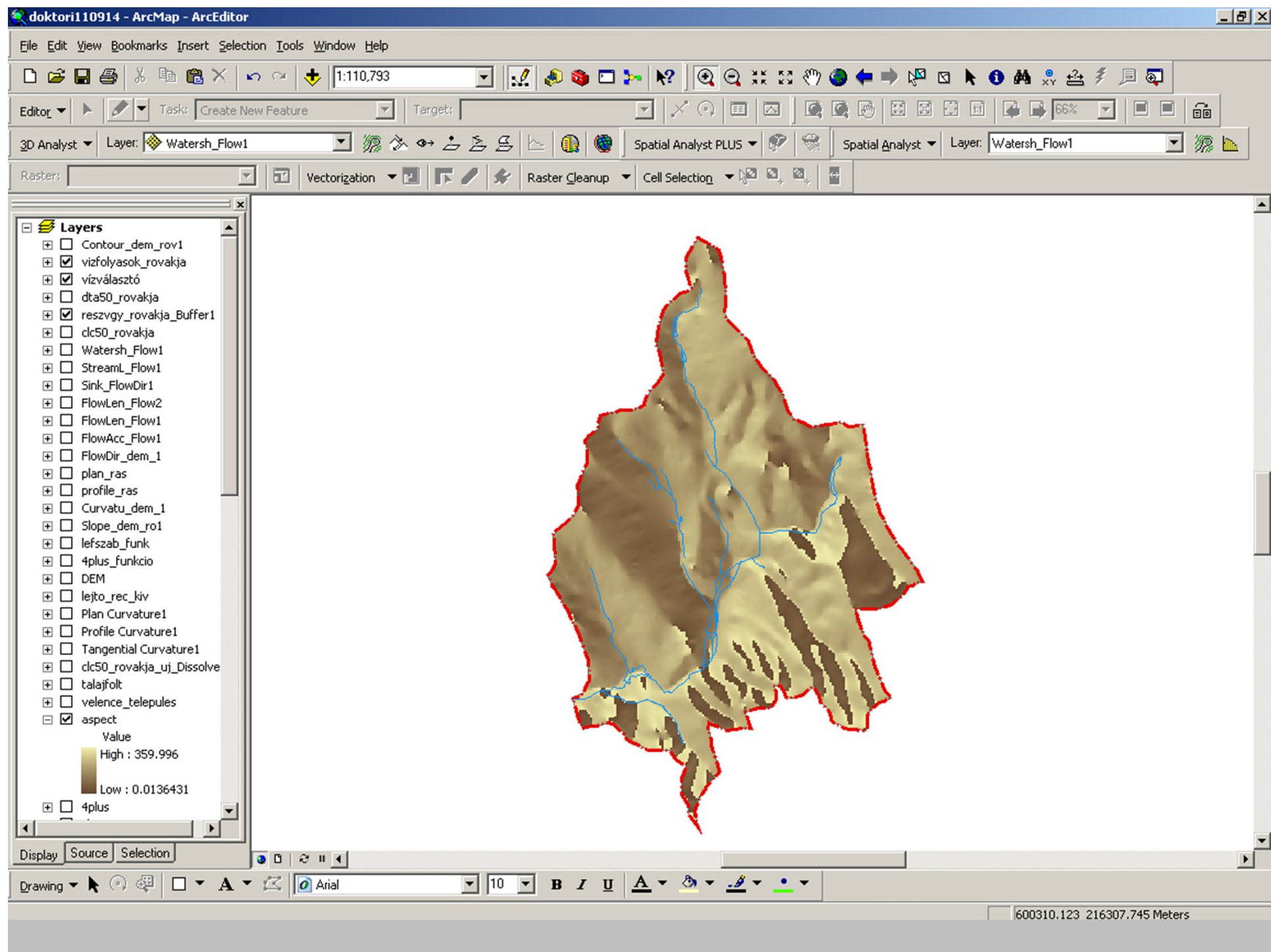
Jelmagyarázat

%

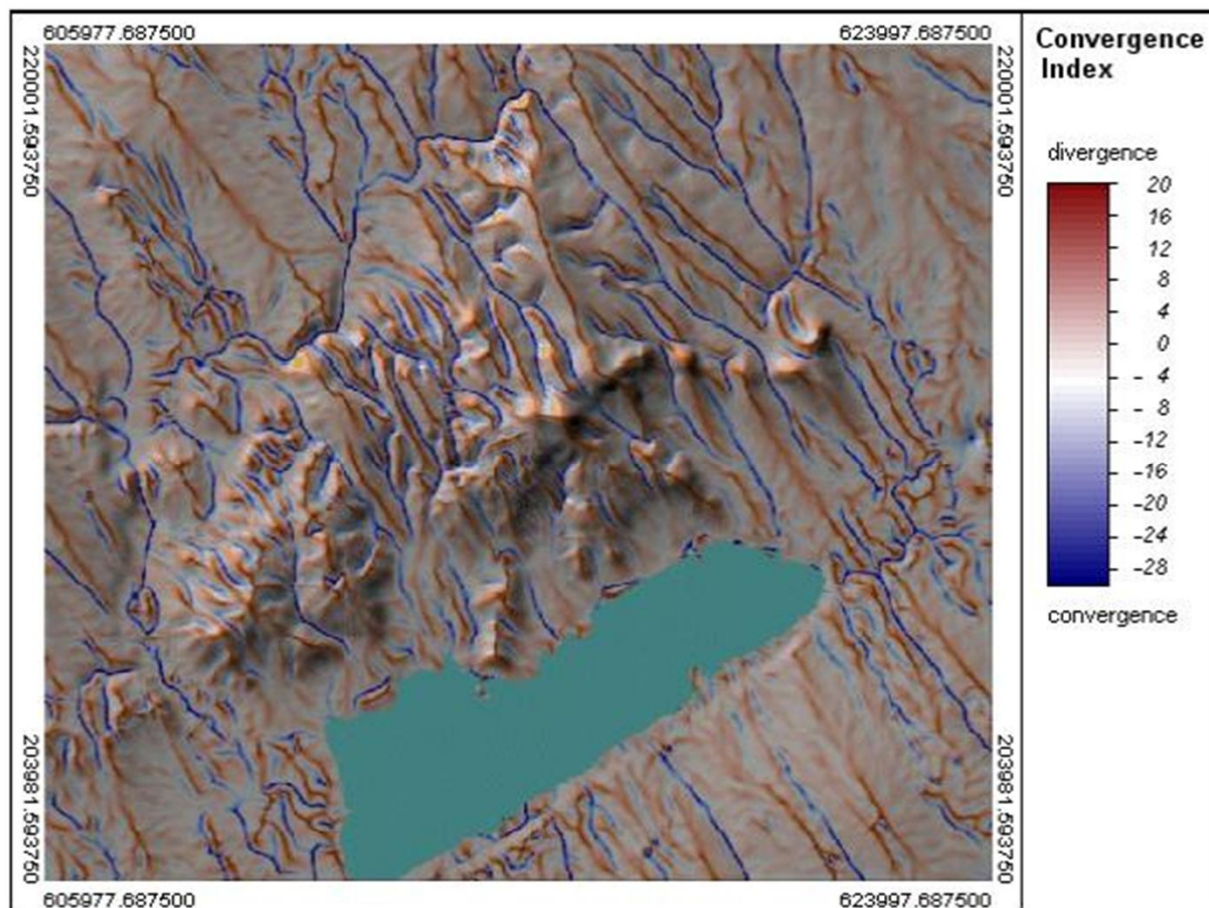

Kitettség-térkép a vízgyűjtőre

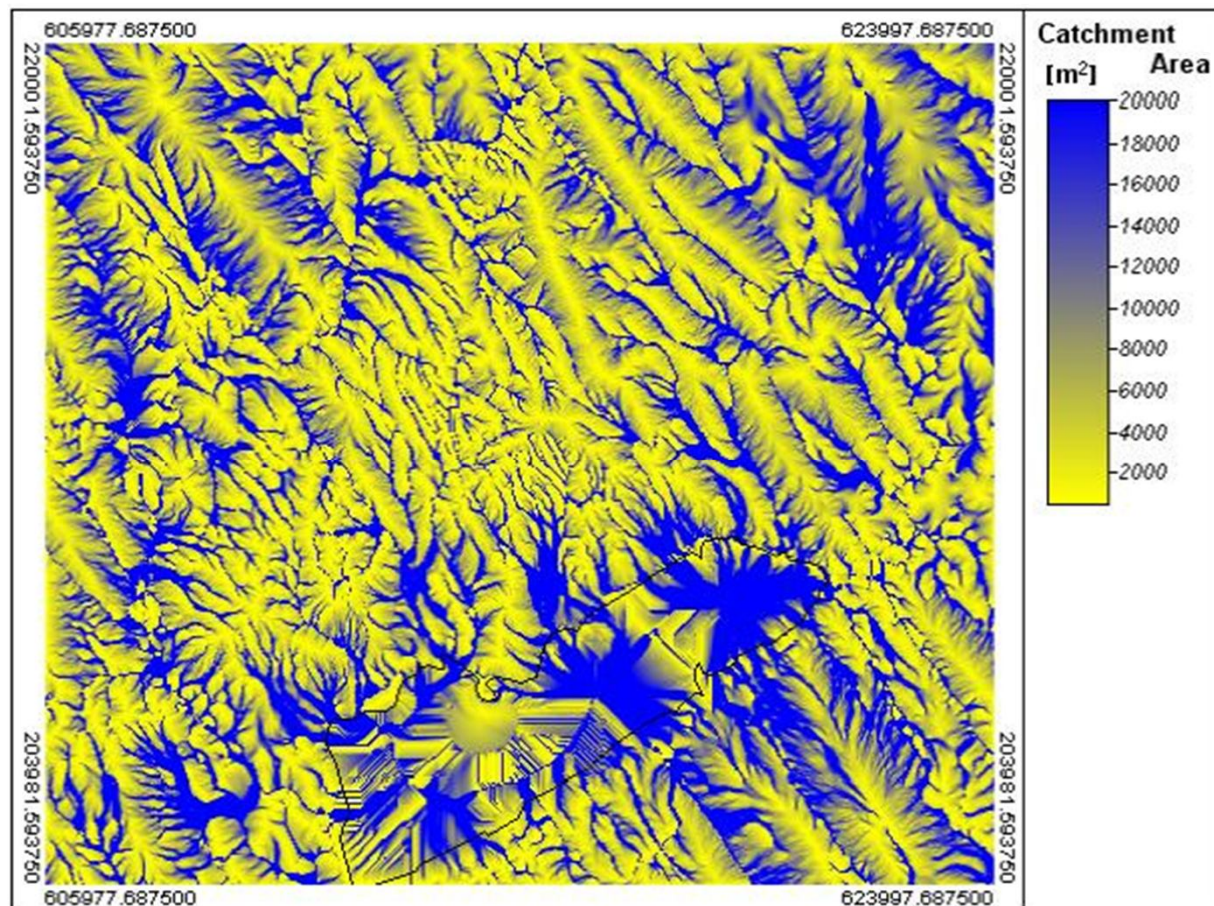

Konvergencia index

Forrás: Bódis, 2008

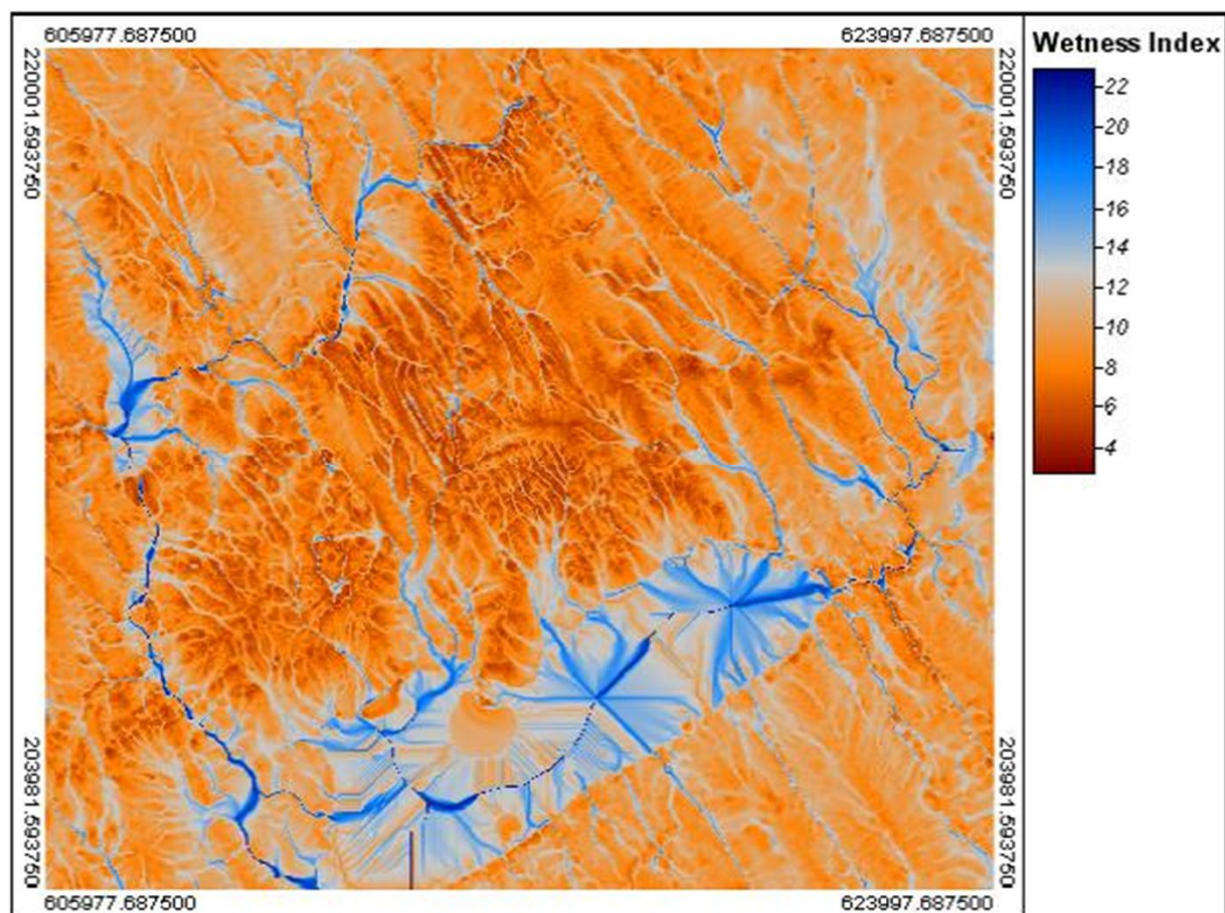
Cellánkénti vízgyűjtőterület

Forrás: Bódis, 2008

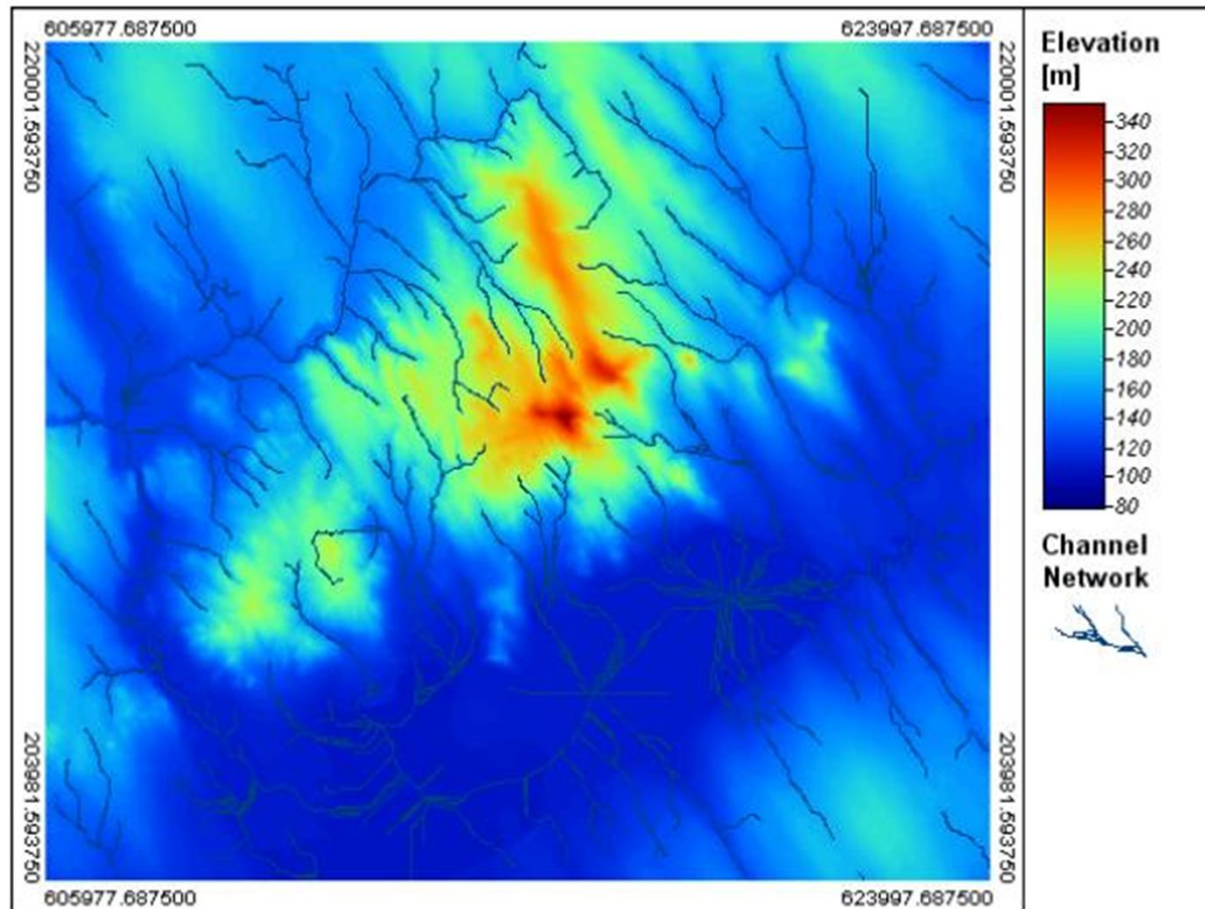
Topográfiai nedvesség index

Forrás: Bódis, 2008

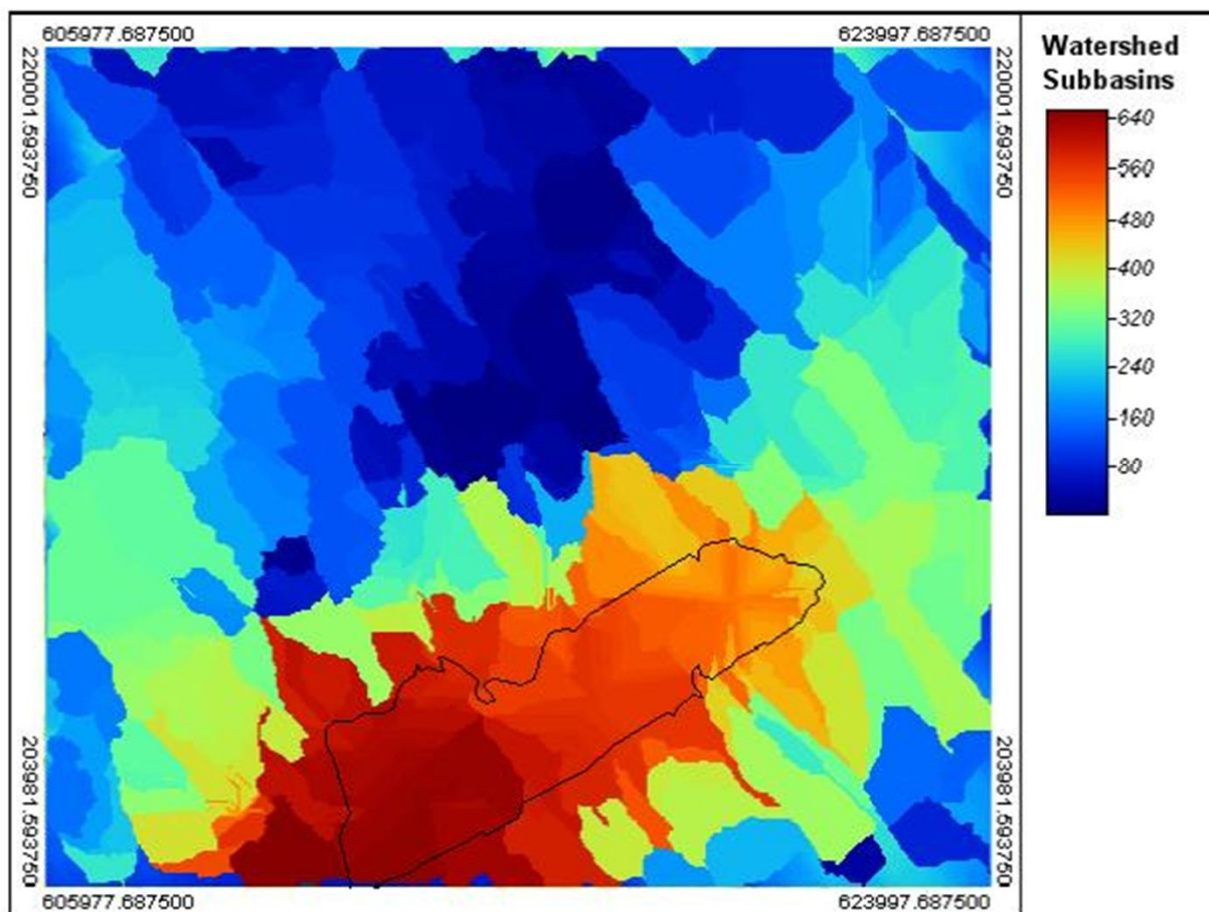
Lefolyáshálózat

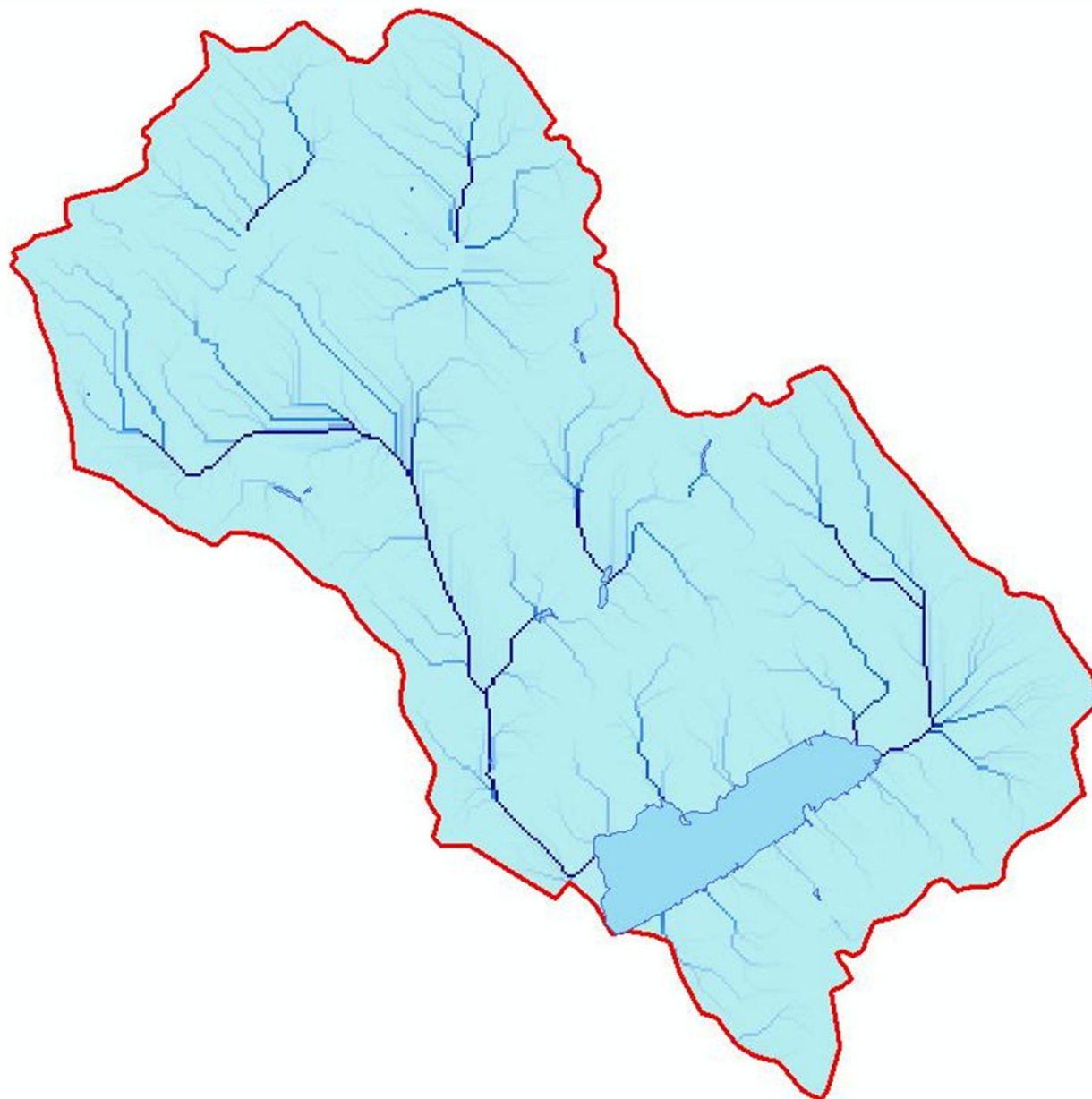
Forrás: Bódis, 2008

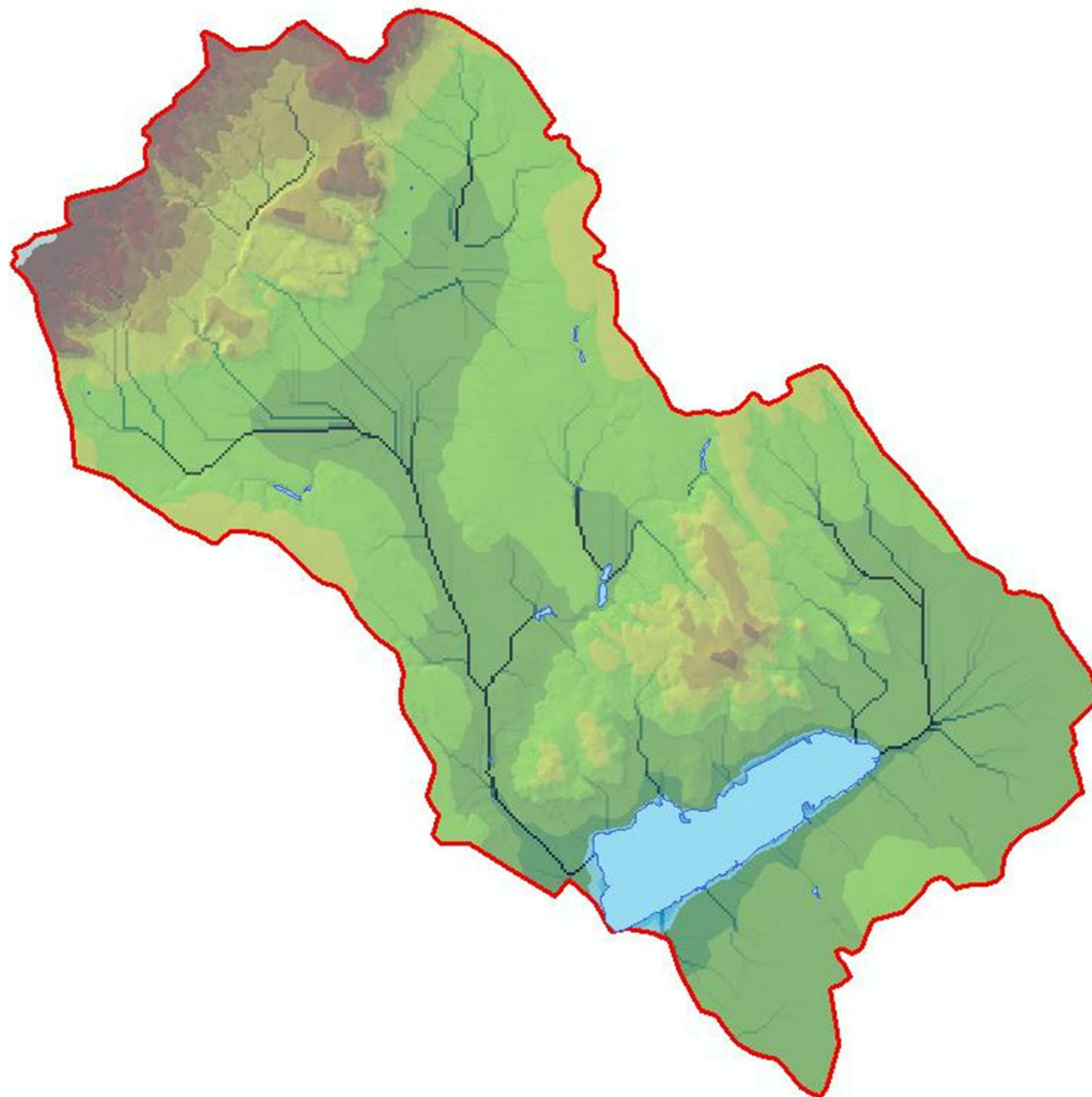
Részvízgyűjtők

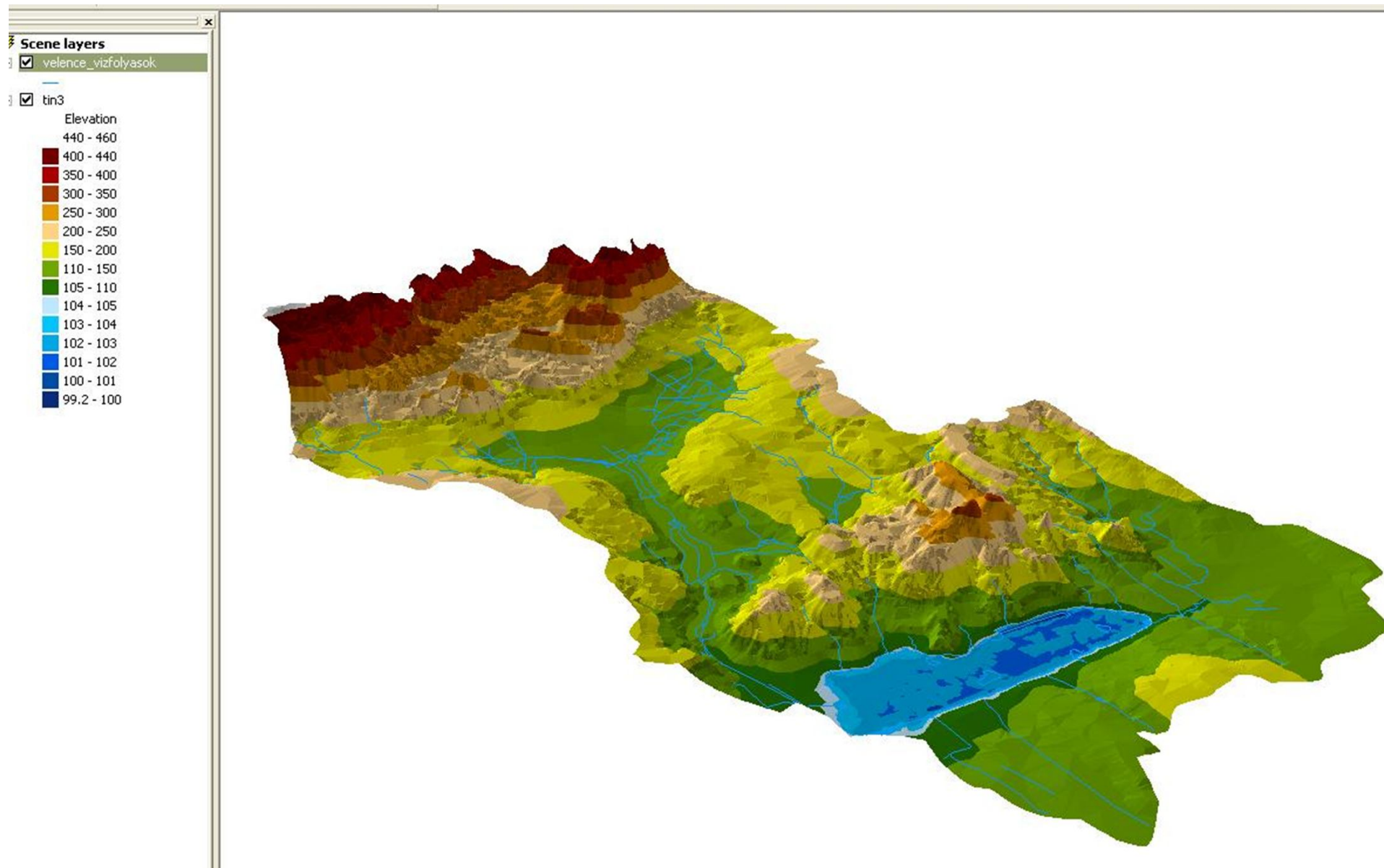

Forrás: Bódis, 2008

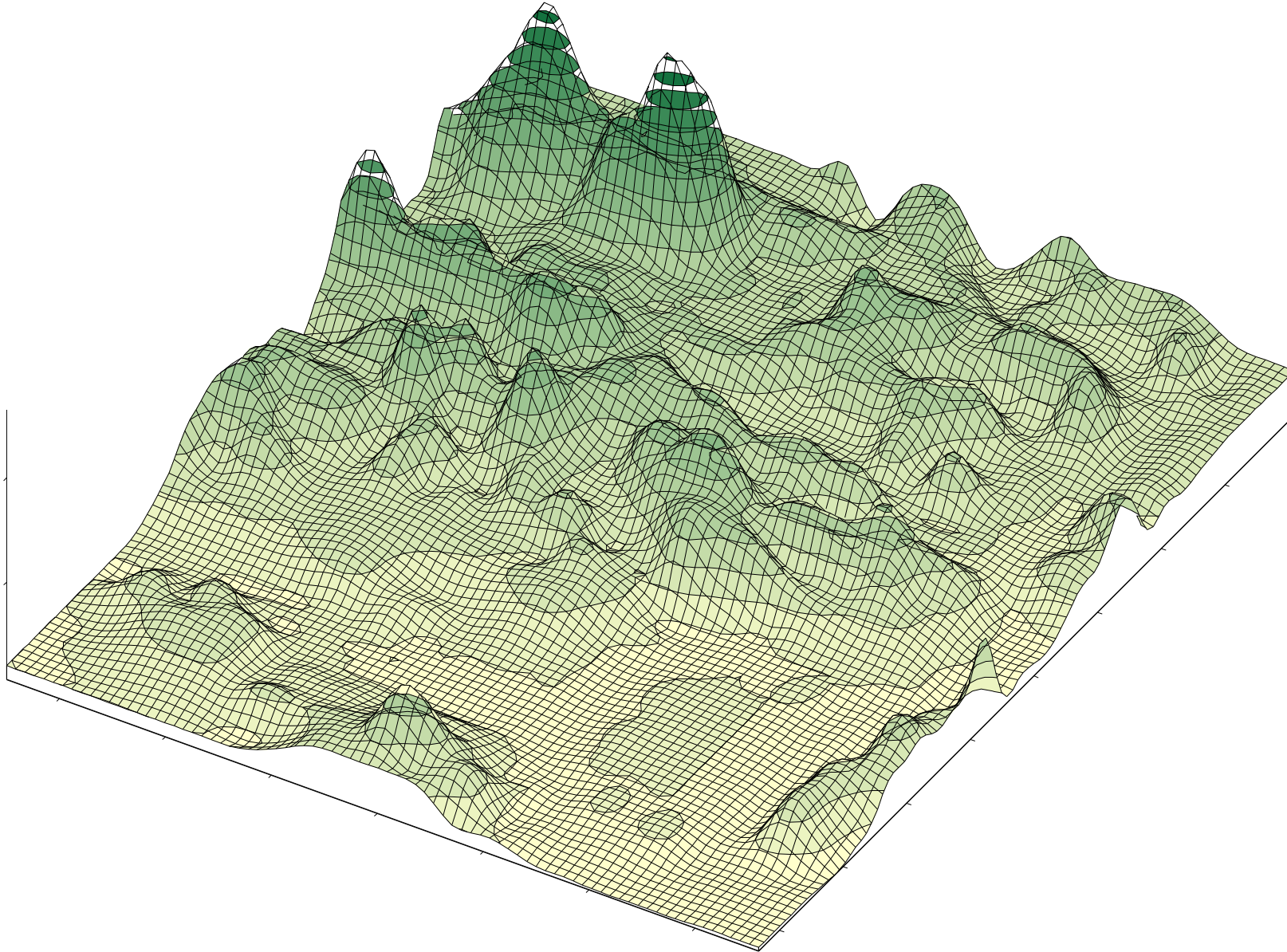
Vízfolyások képzése raszteres állományból

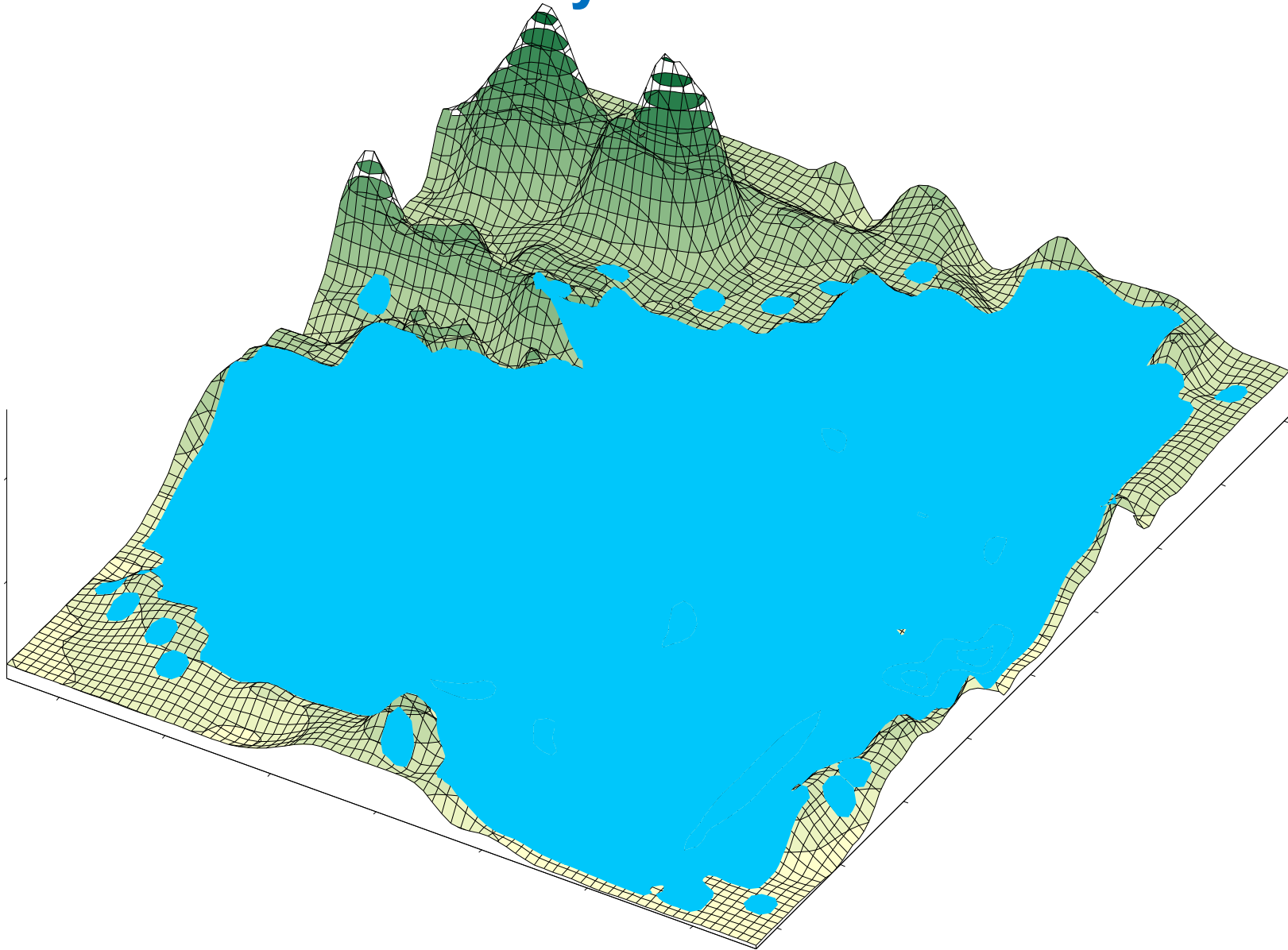

3D modell a felszín modellezésére

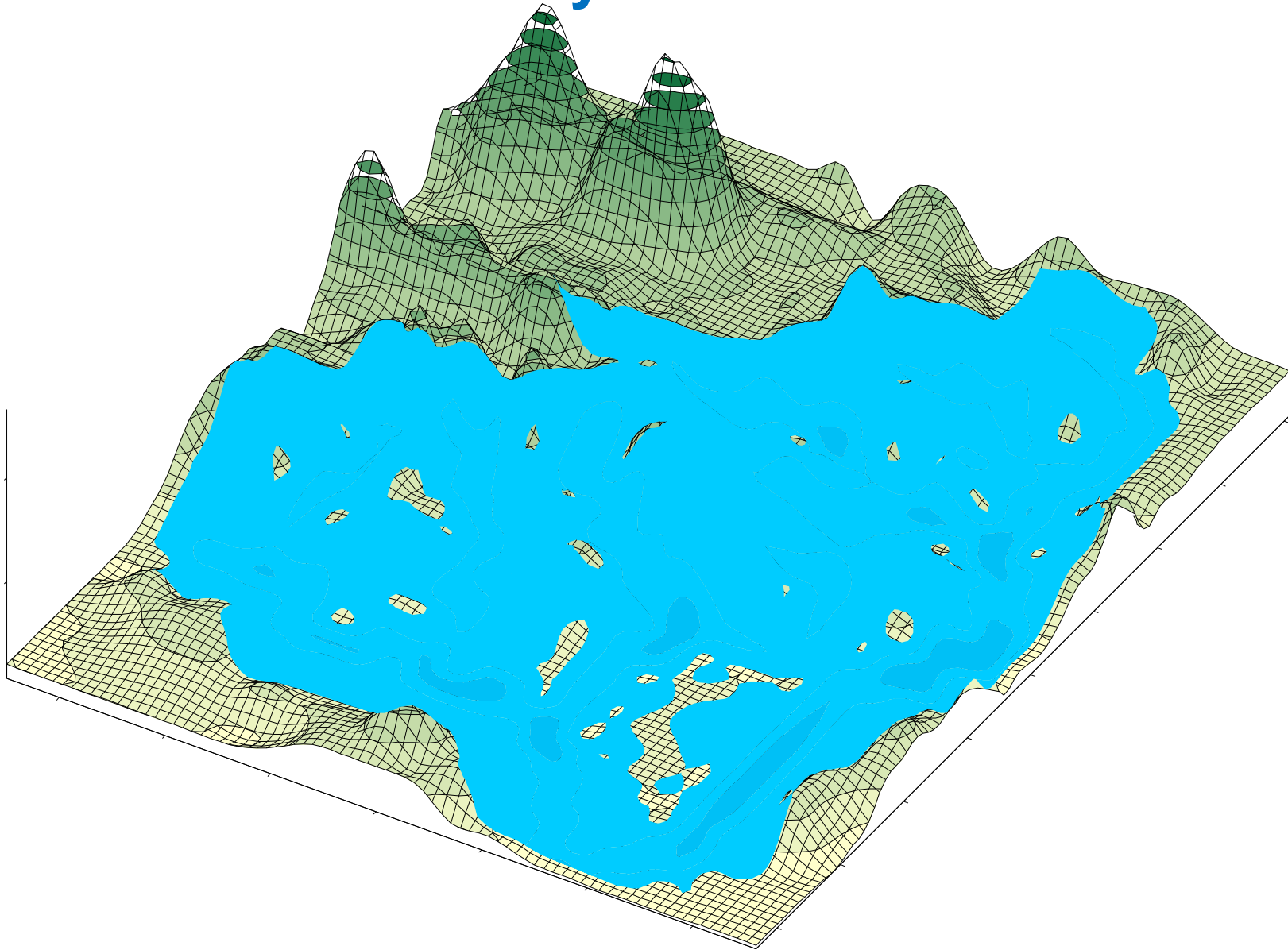
SAJÓ-HERNÁD VÍZGYŰJTŐ: felszíni lefolyás modellezése

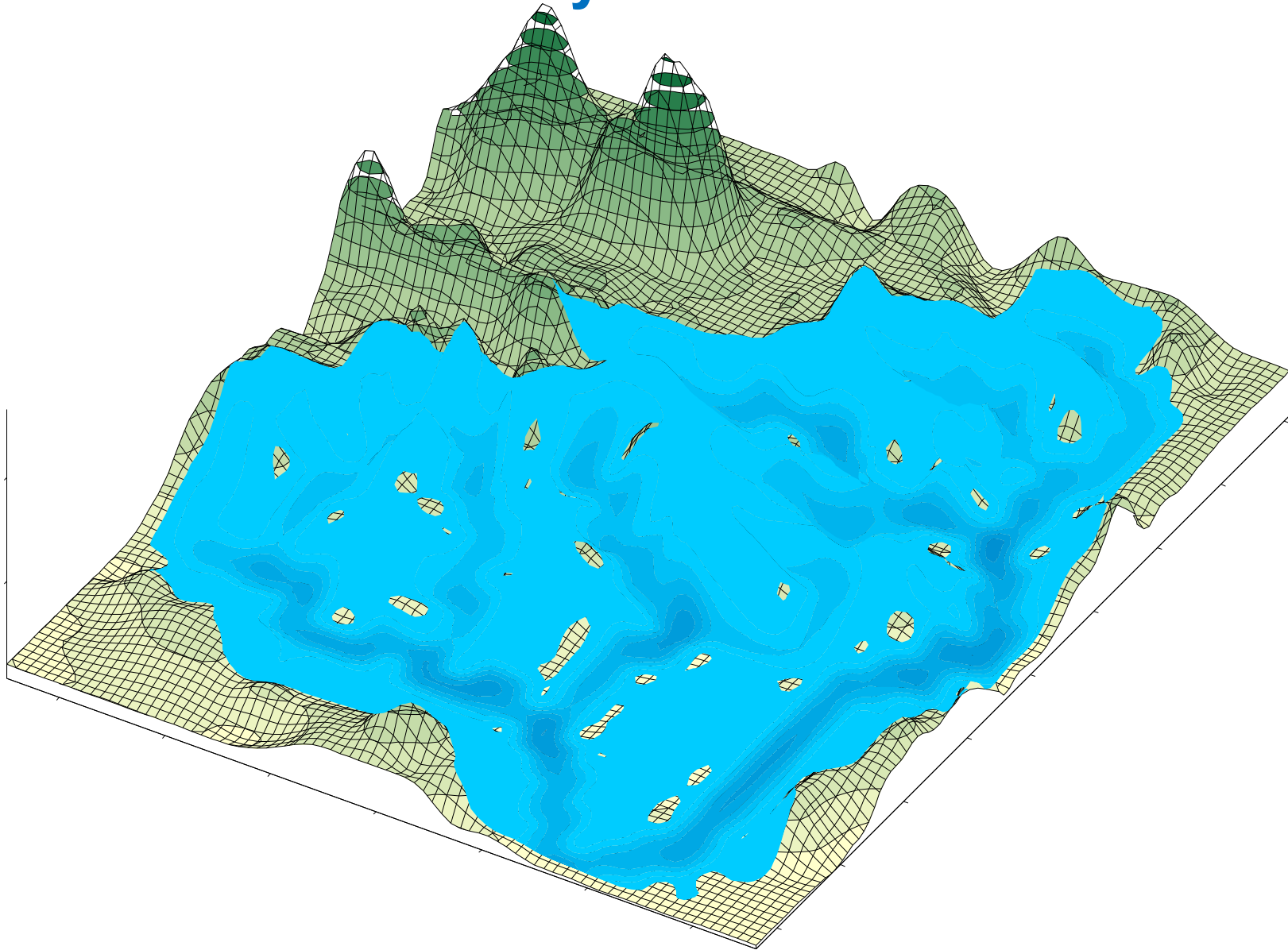
SAJÓ-HERNÁD VÍZGYŰJTŐ: felszíni lefolyás modellezése

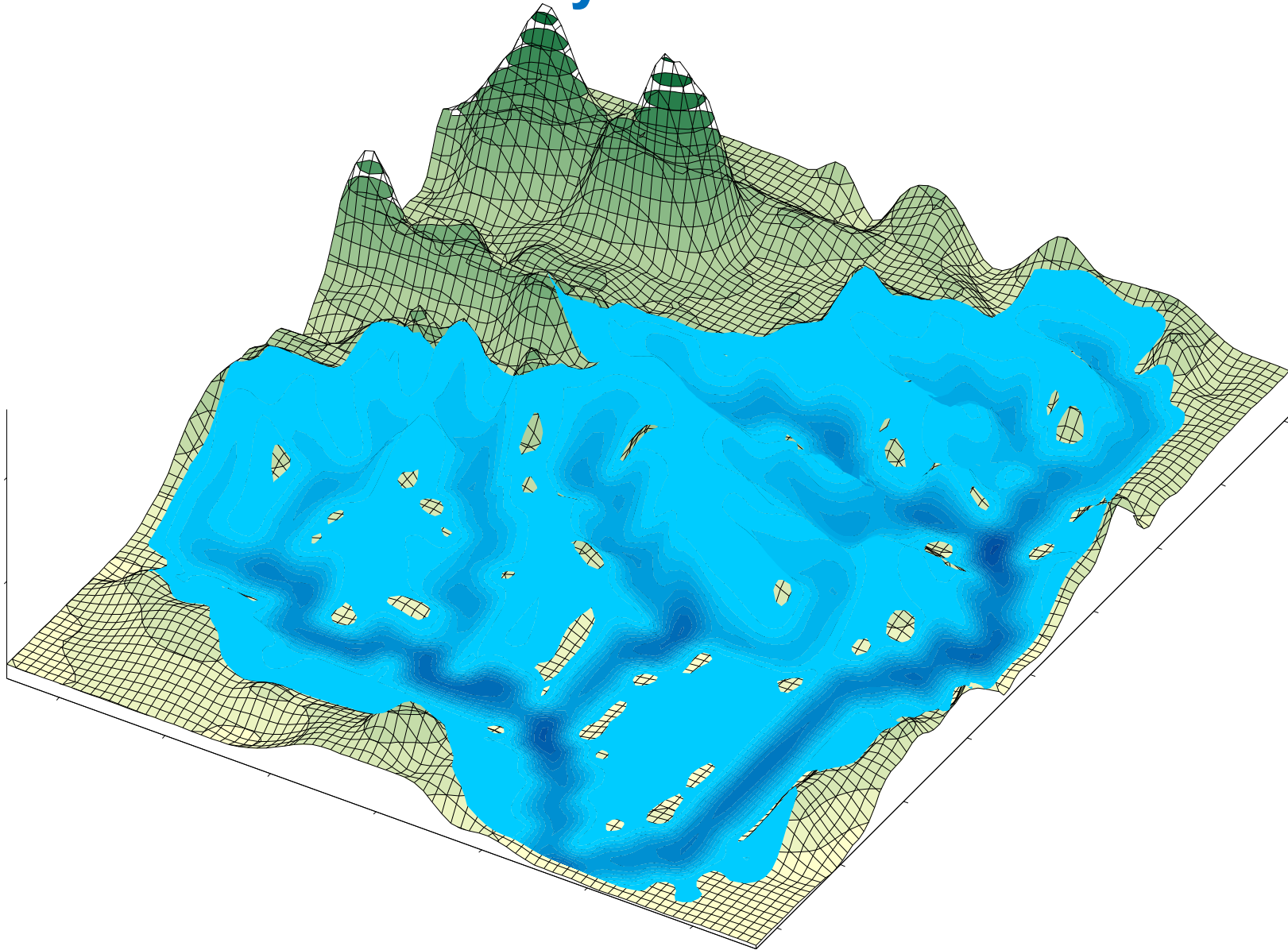
SAJÓ-HERNÁD VÍZGYŰJTŐ: felszíni lefolyás modellezése

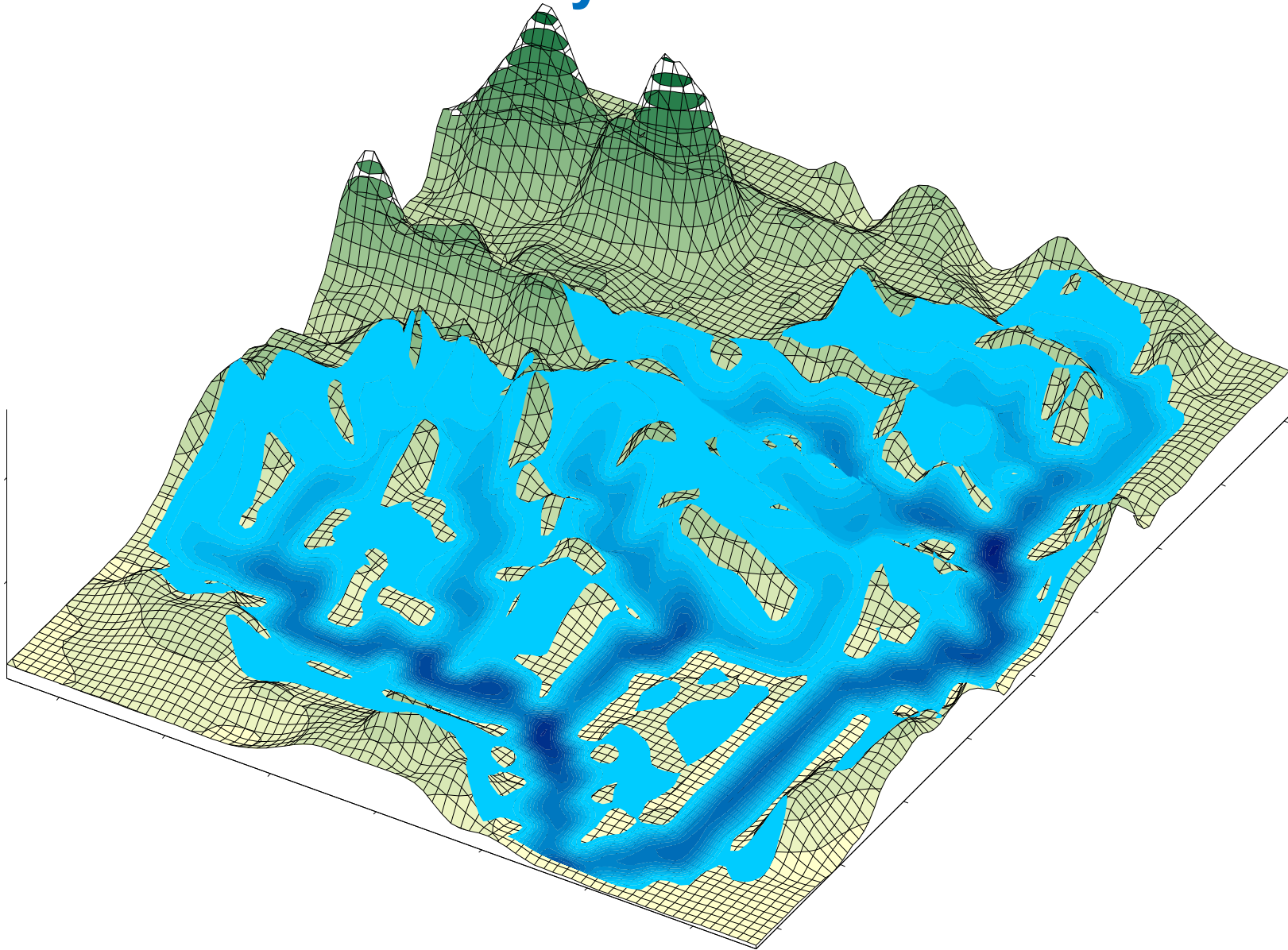
SAJÓ-HERNÁD VÍZGYŰJTŐ: felszíni lefolyás modellezése

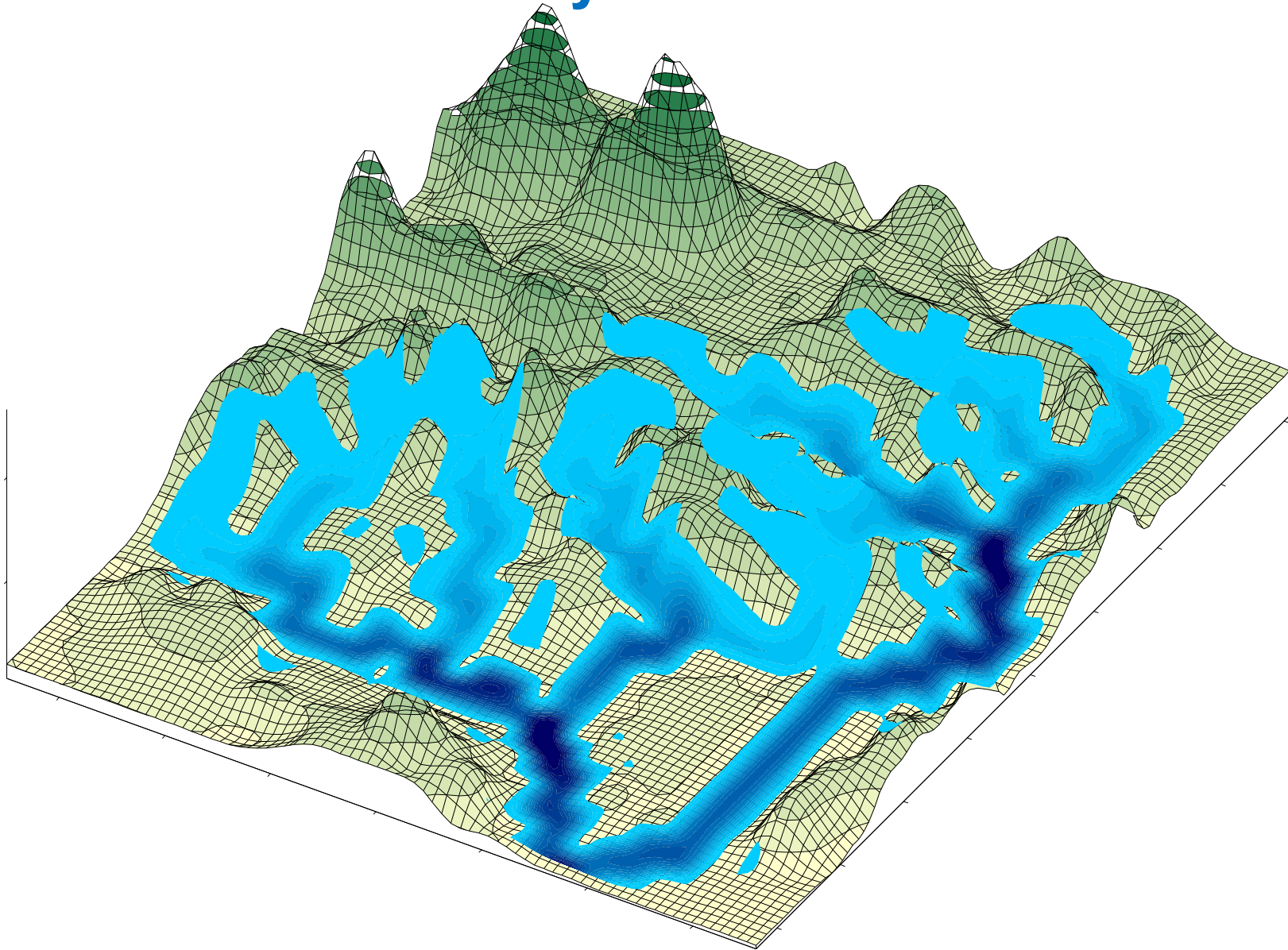
SAJÓ-HERNÁD VÍZGYŰJTŐ: felszíni lefolyás modellezése

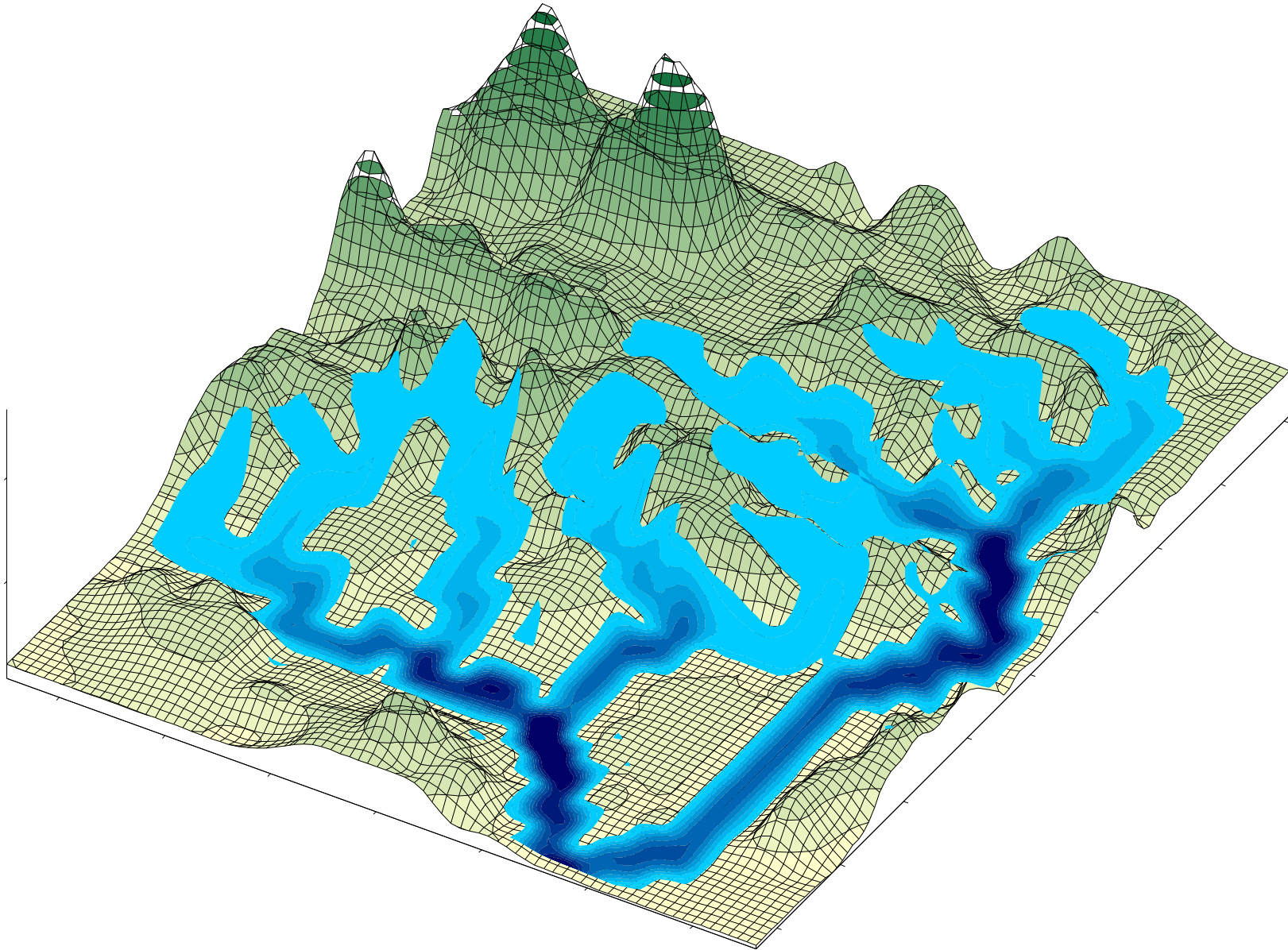
SAJÓ-HERNÁD VÍZGYŰJTŐ: felszíni lefolyás modellezése

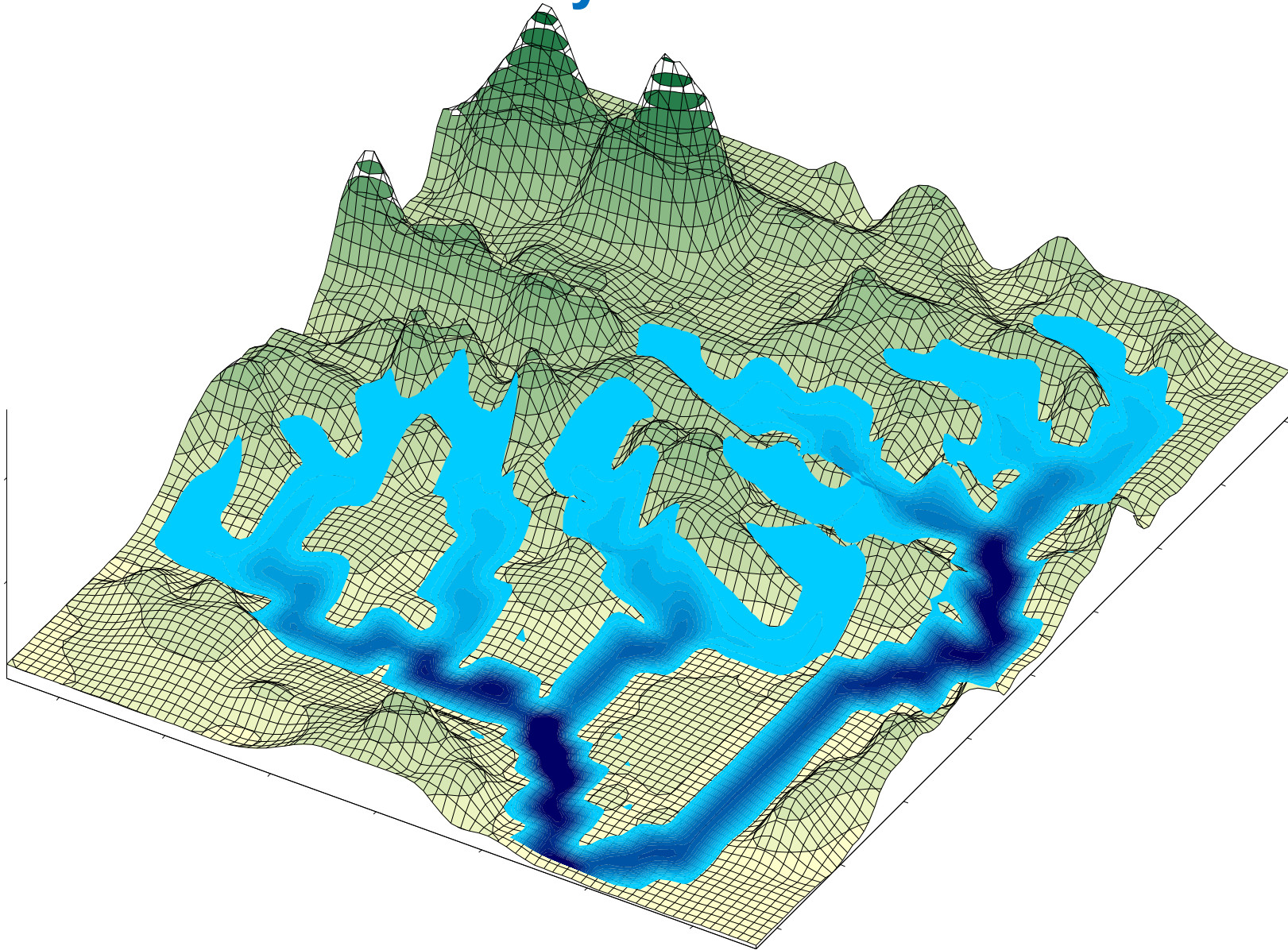
SAJÓ-HERNÁD VÍZGYŰJTŐ: felszíni lefolyás modellezése

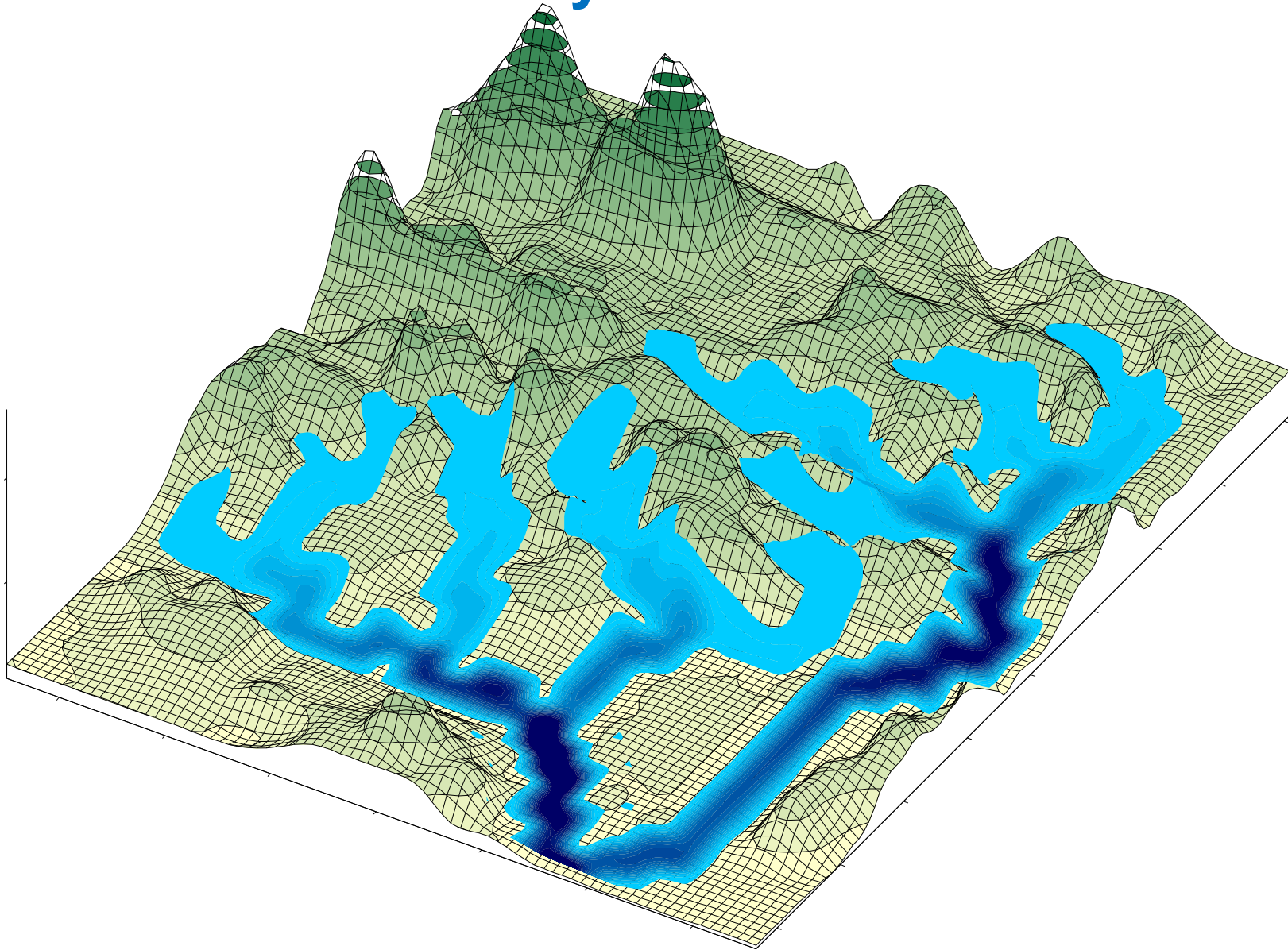
SAJÓ-HERNÁD VÍZGYŰJTŐ: felszíni lefolyás modellezése

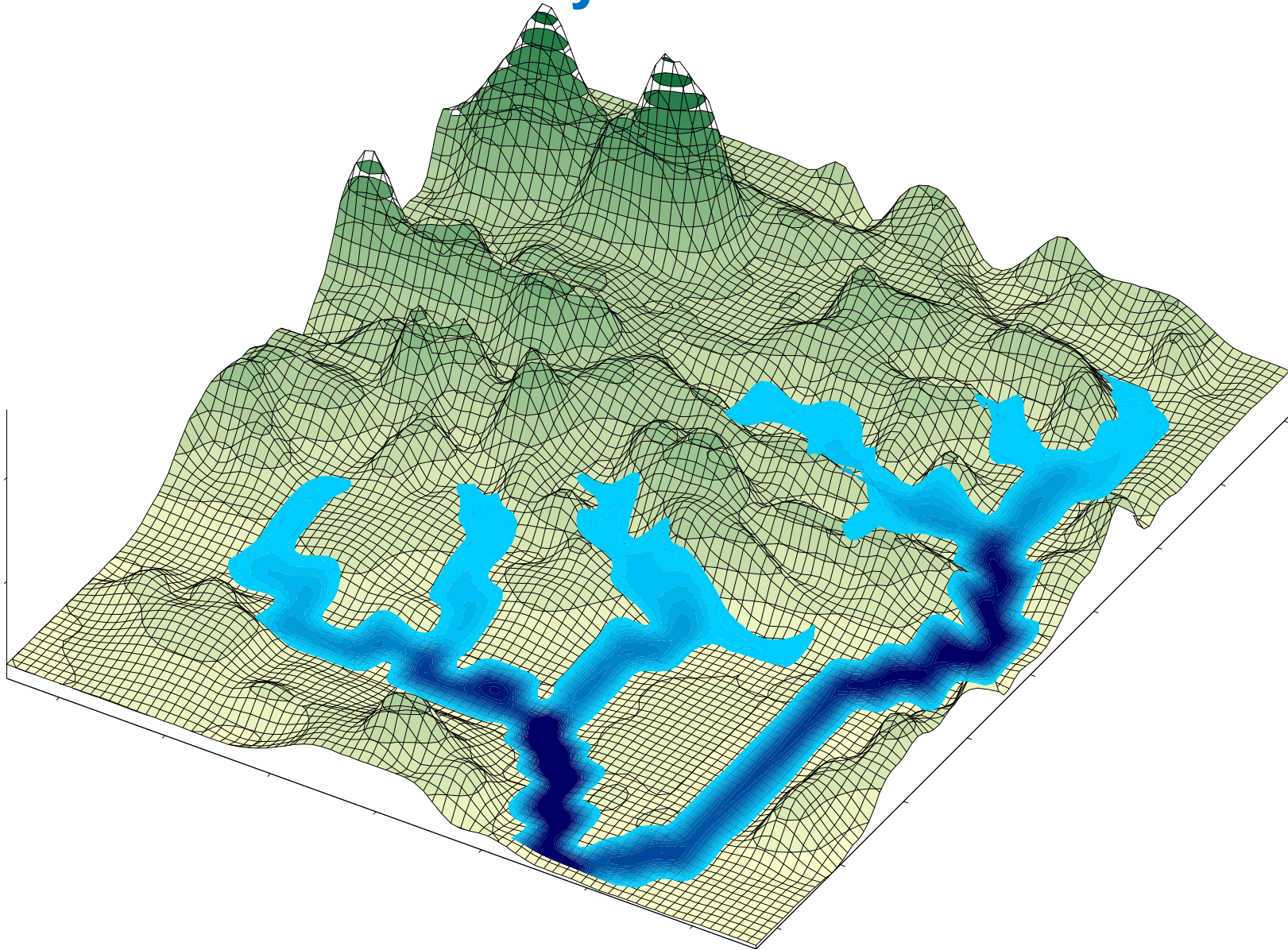
SAJÓ-HERNÁD VÍZGYŰJTŐ: felszíni lefolyás modellezése

SAJÓ-HERNÁD VÍZGYŰJTŐ: felszíni lefolyás modellezése

SAJÓ-HERNÁD VÍZGYŰJTŐ: felszíni lefolyás modellezése

Tervezési módszerek 3.

- WEAP program: vízelosztó modell
- Készletek
- Vízhasználók
- Vízminőség és mennyiség
- Egyéb környezeti paraméterek alapján
- szkenáriók, forgatókönyvek alkotása a jövőre

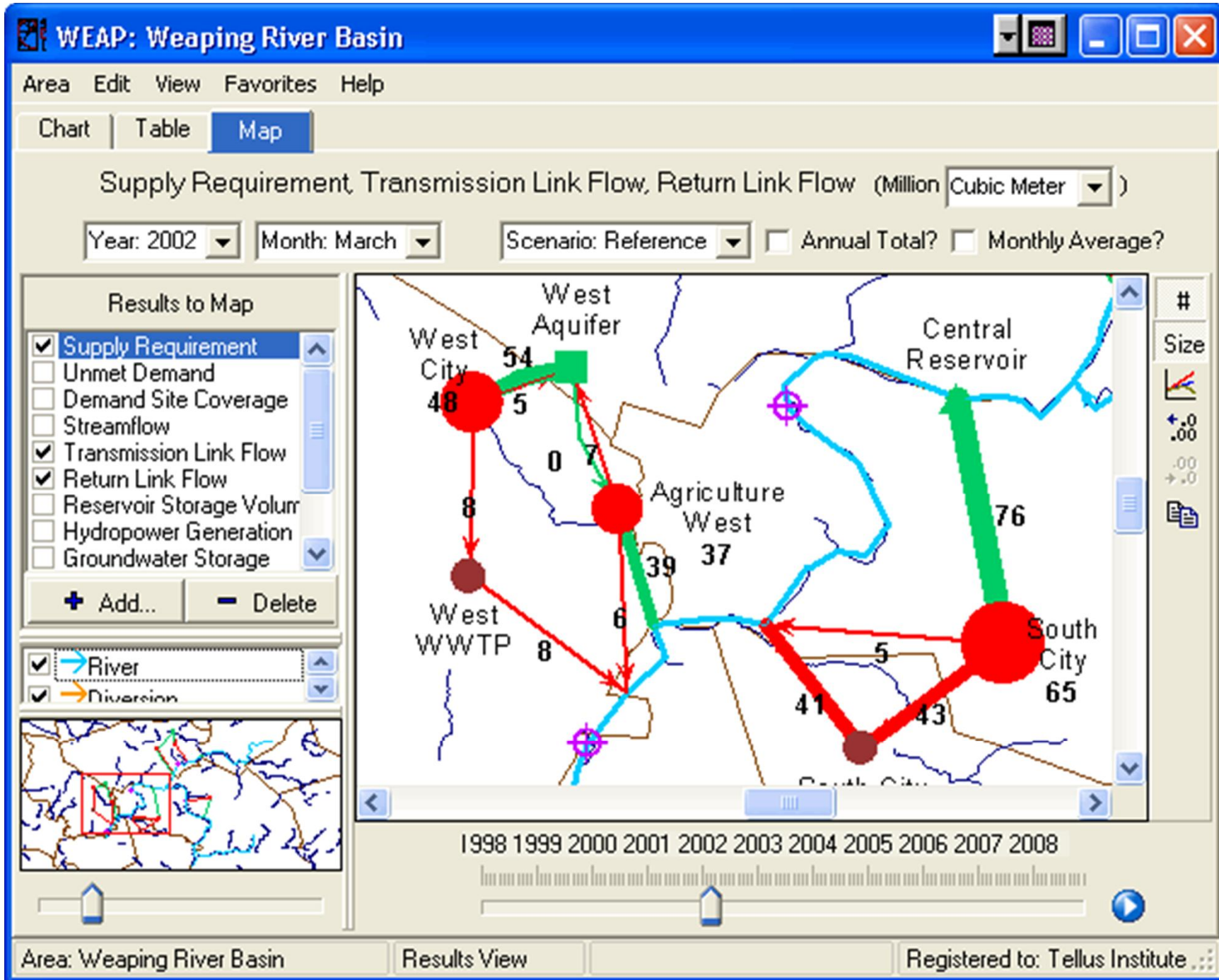

WEAP

Szenáriók vizsgálata:

- Mi történne? – válaszok
- Mi történne, ha a népességszám nőne?
- Mi történne, ha a tározókra vonatkozó tervek, szabályzatok változnának?
- Mi történne, ha drasztikusan csökkenne a talajvízszint?
- Mi történne, ha az ökológiai vízigények nőnek?
- Mi történne, ha új szennyező forrás keletkezne?
- Mi történne, ha bevalnának a víz-újrahasznosításra vonatkozó tervek?
- Mi történne, ha hatékonyabb öntözési módszert alkalmaznánk a jelenlegi helyett?
- Mi történne, ha változások következnenek be a földhasználatban?
- Mi történne, ha klímaváltozás következne be?

Köszönöm a figyelmet!

